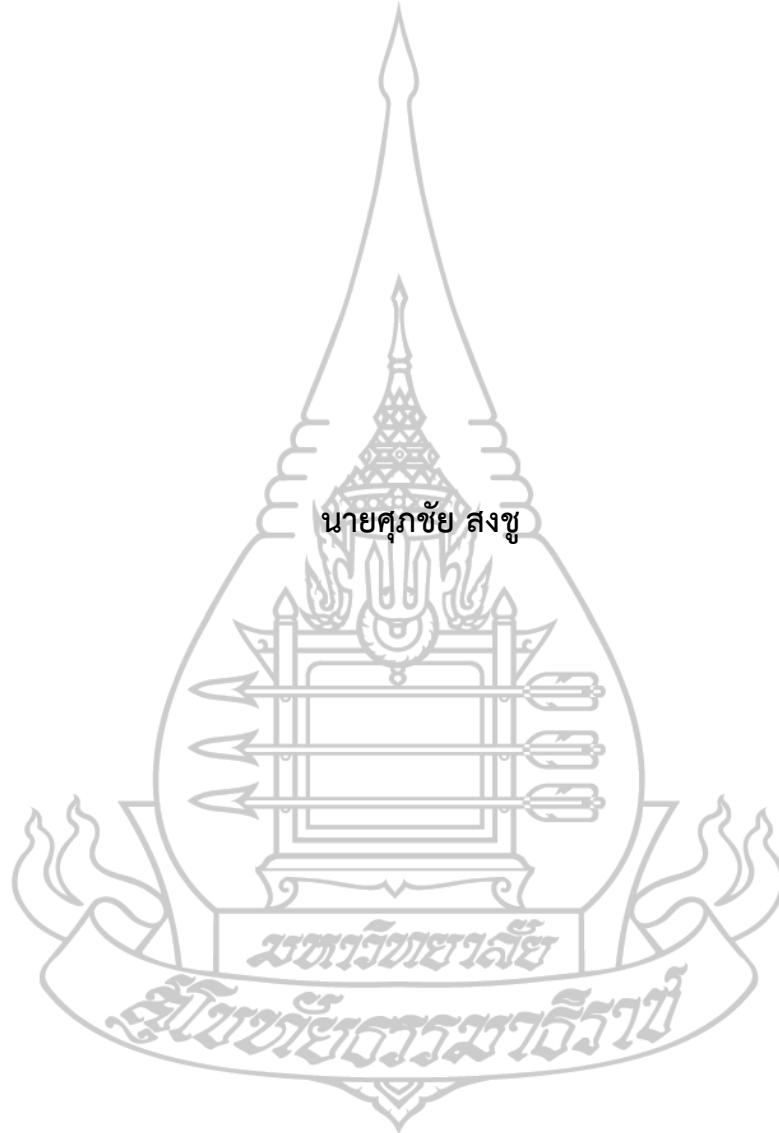

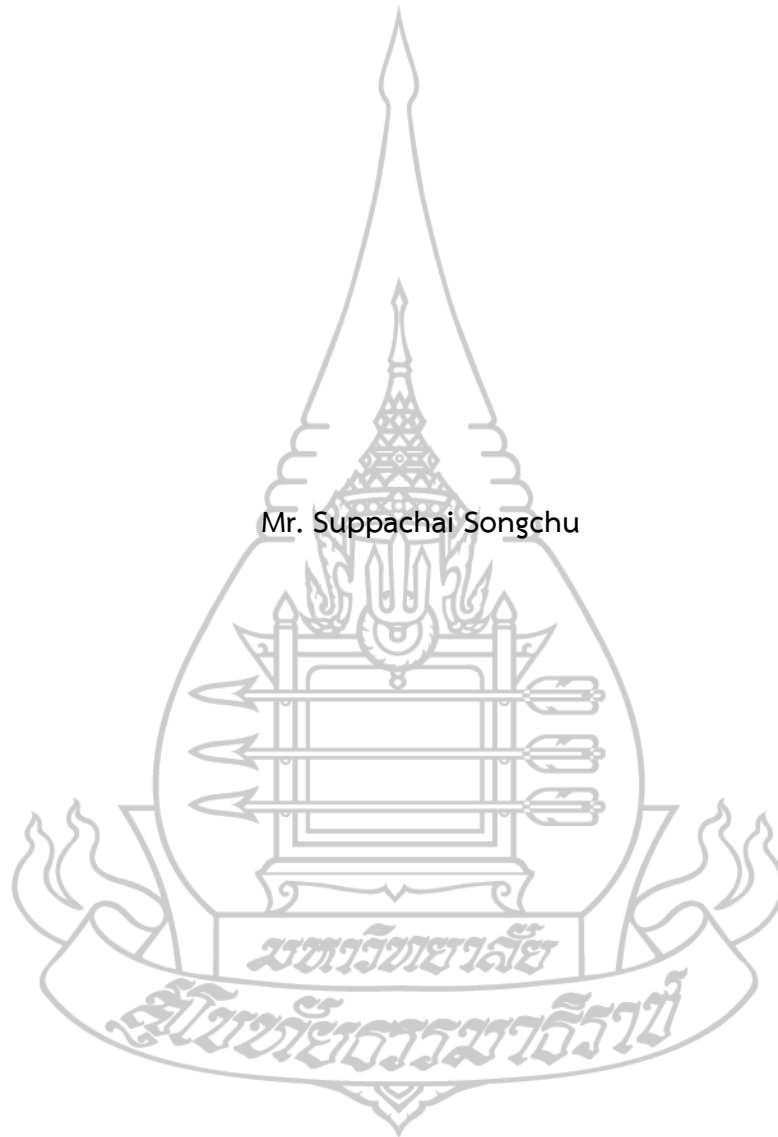
การจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อการเชื่อมโยงสู่ตลาด
ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในเขตปฏิรูปที่ดิน
อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกการจัดการทรัพยากรเกษตร
สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2566

Agricultural Waste Management for Market Linkages of Maize Farmers in
the Land Reform Area of Mae La Noi District, Mae Hong Son Province.

Mr. Suppachai Songchu

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master Agriculture in Agricultural Resource Management
School of Agriculture and Cooperatives Sukhothai Thammathirat Open University

2023

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	การจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อการเชื่อมโยงสู่ตลาด ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในเขตปฏิรูปที่ดิน อำเภอมะลಾನ้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ชื่อและนามสกุล	นายศุภชัย สงชู
แขนงวิชา / วิชาเอก	การจัดการทรัพยากรเกษตร
สาขาวิชา	เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวัต เจริญจิณฉัตร

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2567

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เจนณรงค์ เทียนสว่าง)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

ชื่อการศึกษา คำนคว่ำอิสระ การจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อการเชื่อมโยงสู่ตลาด ของ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในเขตปฏิรูปที่ดิน อำเภอมะนังน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ผู้ศึกษา นายศุภชัย สงชู รหัสนักศึกษ 2659002238
ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากรเกษตร)
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กวีต เจียมจิณฉัตร ปีการศึกษา 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอมะนังน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน 2) ศึกษาการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของเกษตรกร และ 3) จัดทำแนวทางการเชื่อมโยงสู่ตลาดของเกษตรกร

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอมะนังน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 94 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน ที่ความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 76 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้แทนบริษัทผลิตอาหารสัตว์ จำนวน 2 ราย เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีอายุเฉลี่ย 59.32 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีเนื้อที่ปลูกเฉลี่ย 4.92 ไร่/คน ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ปีละ 1 ครั้ง ผลผลิตเฉลี่ย 1.02 ตัน/ไร่/ปี มีรายได้จากการขายผลผลิตเฉลี่ย 6,589.64 บาท/ไร่/ปี ส่วนใหญ่ขายผลผลิตให้แก่พ่อค้าผู้รวบรวมในท้องถิ่น 2) การจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรส่วนใหญ่ใช้วิธีการเผาวัชพืช ร้อยละ 55.30 เผาตอซังข้าวโพด ร้อยละ 63.20 เผาเปลือกข้าวโพด ร้อยละ 47.40 และนำเปลือกข้าวโพดไปใช้เป็นอาหารสัตว์ ร้อยละ 47.40 และ 3) แนวทางการเชื่อมโยงสู่ตลาดของเกษตรกร โดยเน้นให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ในการไม่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เผาพื้นที่แปลงปลูก และให้ผลตอบแทนเพิ่มกับเกษตรกรที่ไม่เผาพื้นที่แปลงปลูก เพื่อให้เกษตรกรเลิกเผาพื้นที่แปลงปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

คำสำคัญ เศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ การเชื่อมโยงสู่ตลาด

Independent Study title: Agricultural Waste Management for Market Linkages of Maize Farmers in the Land Reform Area of Mae La Noi District, Mae Hong Son Province.

Author: Mr. Suppachai Songchu; ID: 2659002238;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Resources Management)

Independent Study Advisor: Assistant Professor Dr. Bhawat Chiamjinnawat; Academic year: 2023

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study the general information of maize farmers in the land reform area of Mae La Noi District, Mae Hong Son Province. 2) study agricultural waste management of maize farmers and 3) propose management guidelines for market linkages of maize farmers.

This study was mixed methods research. The population for the quantitative research was 94 maize farmers in the land reform area of Mae La Noi District, Mae Hong Son Province. The sample size was 76 maize farmers, determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.05 degree and employing a simple random sampling method. The research instrument was questionnaire to be analyzed using descriptive statistics of frequency, percentage, mean, minimum value, maximum value and standard deviation. For the qualitative research, data were gathered from two key informants representing animal feed mills, employing in-depth Interview method and the data were analyzed through content analysis.

The research findings demonstrated that 1) the maize farmers had average age of 59.32 years and had completed primary school. The average area of maize farming was 4.92 rai/farm (1 rai= 1,600 m²) with one crop per year. The average yield was 1.02 tons/rai/year, creating income of 6,589.64 baht/rai/year. Most of the maize farmers sold their produce to local consolidators. 2) In terms of agricultural waste management, most farmers (55.30%) burned weeds, while 63.20% burned maize stubble, 47.40% burned maize husks and 47.40% used maize husks as animal feed. 3) The management guidelines for market linkages of maize farmers focused on public-private partnership campaigning to stop buying maize from farmers who have burned in their planting area, along with providing additional compensation to farmers who do not burn in their planting area, so that farmers will have incentive to stop burning.

Keywords : Agricultural Waste, Maize, Market Linkages

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำรายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ ด้วยได้รับความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาวัต เจียมจิณฉัตร ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาจากสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ให้คำแนะนำตั้งแต่เริ่มต้น และติดตามการดำเนินการอย่างใกล้ชิดตลอดมา จนสำเร็จเรียบร้อยด้วยดี ผู้วิจัยจึงใคร่ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ ประจำสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการเรียนทางไกลตลอดหลักสูตรการศึกษา และขอขอบคุณเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน บริษัท ซีพีเอฟ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) บริษัท เบทาโกร จำกัด (มหาชน) และคณะผู้ช่วยจัดเก็บข้อมูลทุกท่านที่ได้ช่วยให้ข้อมูลและจัดเก็บข้อมูล จนกระทั่งการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงลงด้วยดี

นายศุภชัย สงชู
ตุลาคม 2567

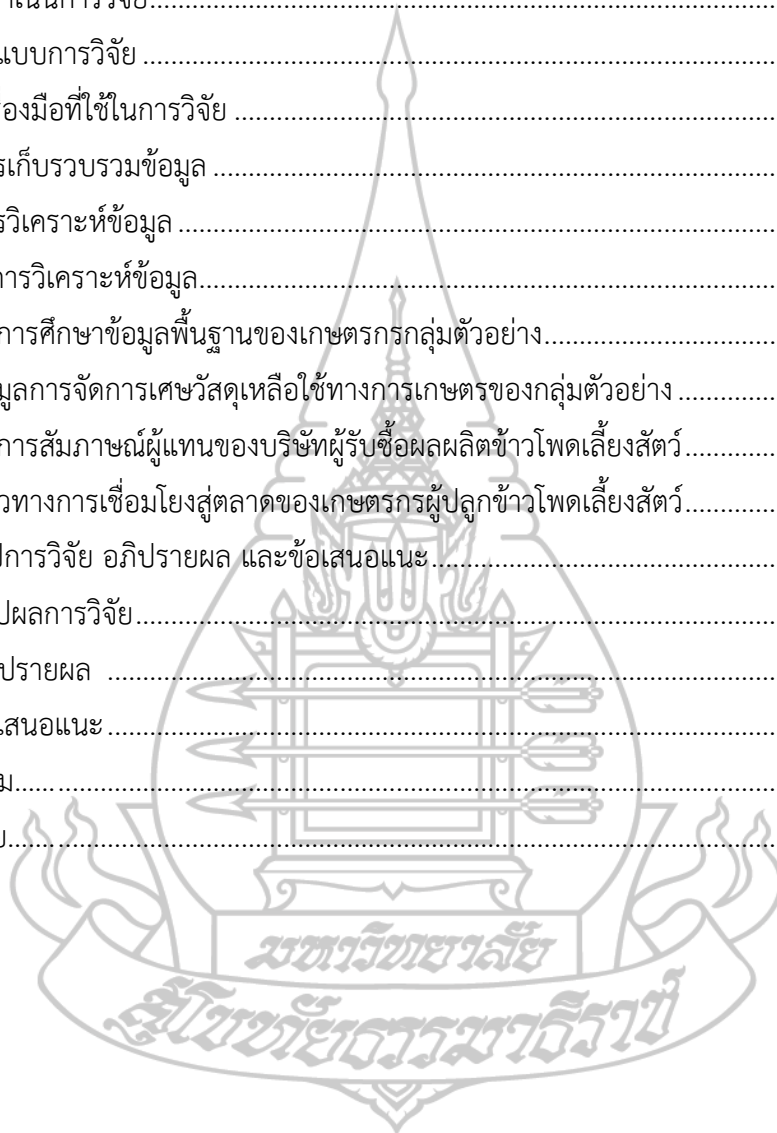
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	3
กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	4
ขอบเขตของการศึกษา.....	5
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
คุณภาพอากาศกับการเกษตร.....	7
แนวทางในการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของภาครัฐ.....	10
สถานการณ์การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในเขตภาคเหนือตอนบน.....	12
การตลาดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์.....	13
นโยบายไม่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากพื้นที่ที่เผาแปลงปลูก.....	14
พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน.....	15
อำเภอแม่ลาน้อย	16
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	21
รูปแบบการวิจัย	21
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	23
การเก็บรวบรวมข้อมูล	25
การวิเคราะห์ข้อมูล	29
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	30
ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง.....	30
ข้อมูลการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของกลุ่มตัวอย่าง	38
ผลการสัมภาษณ์ผู้แทนของบริษัทผู้รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์.....	49
แนวทางการเชื่อมโยงสู่ตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์.....	54
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	59
สรุปผลการวิจัย.....	59
อภิปรายผล	61
ข้อเสนอแนะ	65
บรรณานุกรม.....	66
ประวัติผู้วิจัย.....	69

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 2.1 ราคาซื้อขายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ณ โรงงานอาหารสัตว์ลำพูน ของซีพีเอฟ 14

ตารางที่ 3.1 ระดับคะแนนและการแปลผลค่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง 24

ตารางที่ 4.1 ความถี่และร้อยละของเพศของกลุ่มตัวอย่าง 30

ตารางที่ 4.2 ความถี่และร้อยละของช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่าง 31

ตารางที่ 4.3 ความถี่และร้อยละของระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง 31

ตารางที่ 4.4 ความถี่และร้อยละของจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง 32

ตารางที่ 4.5 ความถี่และร้อยละของแหล่งรายได้หลักของกลุ่มตัวอย่าง 33

ตารางที่ 4.6 ความถี่และร้อยละของเนื้อที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของกลุ่มตัวอย่าง 33

ตารางที่ 4.7 ความถี่และร้อยละของการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในรอบปีของกลุ่มตัวอย่าง 34

ตารางที่ 4.8 ความถี่และร้อยละของจำนวนผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของกลุ่มตัวอย่าง 35

ตารางที่ 4.9 ความถี่และร้อยละของรายได้จากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของกลุ่มตัวอย่าง 36

ตารางที่ 4.10 ความถี่และร้อยละของรายได้จากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ต่อรายได้ครัวเรือน 37

ตารางที่ 4.11 ความถี่และร้อยละของช่องทางการจำหน่ายผลผลิตของกลุ่มตัวอย่าง 37

ตารางที่ 4.12 ความถี่และร้อยละของการแจ้งข้อกำหนดทั่วไปของผู้รับซื้อของกลุ่มตัวอย่าง 38

ตารางที่ 4.13 ความถี่และร้อยละของชนิดของเศษวัสดุเหลือใช้ที่แปลงปลูกของกลุ่มตัวอย่าง 39

ตารางที่ 4.14 ความถี่และร้อยละของวิธีการจัดการวัชพืชในแปลงปลูกของกลุ่มตัวอย่าง 39

ตารางที่ 4.15 ความถี่และร้อยละของวิธีการจัดการต่อซึ่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของกลุ่มตัวอย่าง 40

ตารางที่ 4.16 ความถี่และร้อยละของวิธีการจัดการเปลือกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของกลุ่มตัวอย่าง 40

ตารางที่ 4.17 ความถี่และร้อยละของแรงงานที่ใช้จัดการเศษวัสดุเหลือใช้ของกลุ่มตัวอย่าง 41

ตารางที่ 4.18 ความถี่และร้อยละของเงินทุนที่ใช้จัดการเศษวัสดุเหลือใช้ของกลุ่มตัวอย่าง 41

ตารางที่ 4.19 ความถี่และร้อยละของเครื่องจักรกล/เครื่องมือ/อุปกรณ์ที่ใช้ของกลุ่มตัวอย่าง 42

ตารางที่ 4.20 ความถี่และร้อยละของการได้รับแจ้งเงื่อนไขไม่เผาแปลงปลูกของกลุ่มตัวอย่าง 42

ตารางที่ 4.21 ความถี่และร้อยละของการได้รับแจ้งเงื่อนไขการเพิ่มราคาของกลุ่มตัวอย่าง 43

ตารางที่ 4.22 ความถี่และร้อยละของระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง 44

ตารางที่ 4.23 ความถี่และร้อยละของประเด็นความต้องการความช่วยเหลือของกลุ่มตัวอย่าง 48

ตารางที่ 4.24 ความถี่และร้อยละของประเด็นปัญหา/อุปสรรคในการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ 48

ตารางที่ 4.25 ความถี่และร้อยละของประเด็นข้อเสนอแนะในการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ 49

ตารางที่ 4.26 เปรียบเทียบประเด็นผลการสัมภาษณ์ผู้แทนบริษัทผู้รับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 52

ตารางที่ 4.27 ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis การเชื่อมโยงสู่ตลาดของเกษตรกร 54

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา	4
ภาพที่ 3.1 การนัดหมายชี้แจงกับคณะผู้ช่วยจัดเก็บข้อมูล	26
ภาพที่ 3.2 การจัดเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม	26
ภาพที่ 3.3 แปลงข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน.....	27
ภาพที่ 3.4 เศษวัสดุเหลือใช้จากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	27
ภาพที่ 3.5 การสัมภาษณ์ผู้แทนบริษัท เบทาโกร จำกัด (มหาชน).....	28
ภาพที่ 4.1 แนวทางการเชื่อมโยงสู่ตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์กลุ่มตัวอย่าง.....	57

บทที่ 1

บทนำ

ในบทนี้จะกล่าวถึง 1) ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 2) วัตถุประสงค์ในการศึกษา 3) กรอบแนวคิดในการศึกษา 4) ขอบเขตของการศึกษา 5) ข้อตกลงเบื้องต้น 6) นิยามศัพท์เฉพาะ และ 7) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ดังต่อไปนี้

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

1.1 ความเป็นมา

ตามรายงานสถานการณ์และการจัดการปัญหามลพิษทางอากาศของประเทศไทย ในปี 2565 ของกรมควบคุมมลพิษ พบว่าในอากาศมีฝุ่นละออง PM 2.5 PM 10 และก๊าซโอโซน (O3) เกินค่ามาตรฐานในหลายพื้นที่ โดยจังหวัดที่มีปัญหาคุณภาพอากาศมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ จังหวัดสระบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม กรุงเทพมหานคร จังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดหนองคาย ซึ่งมีวันที่คุณภาพอากาศเกินค่ามาตรฐานเท่ากับ 97 วัน 77 วัน 68 วัน 57 วัน และ 54 วัน ตามลำดับ จังหวัดที่พบปัญหาคุณภาพอากาศระดับปานกลาง 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน และจังหวัดราชบุรี ซึ่งมีวันที่มีคุณภาพอากาศเกินค่ามาตรฐานอยู่ระหว่าง 30 – 50 วัน และจังหวัดที่มีคุณภาพอากาศดีที่สุดในปี 2565 โดยไม่พบวันที่มีคุณภาพอากาศเกินค่ามาตรฐาน 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตรัง จังหวัดสตูล จังหวัดภูเก็ต จังหวัดยะลา และจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามลำดับ โดยคุณภาพอากาศที่เกินค่ามาตรฐานดังกล่าวเป็นระดับที่เริ่มมีผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน (กรมควบคุมมลพิษ, 2566)

ปัญหาหมอกควันและฝุ่นละอองมีสาเหตุสำคัญประการหนึ่ง ได้แก่ พฤติกรรมการเผาในที่โล่ง ทั้งในพื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เกษตร และพื้นที่ชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่เกษตรภาคเหนือที่มักจะมีการเผาแปลงข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นประจำทุกปี โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรคาดการณ์ว่าในปีการผลิต 2566/67 ในเขตภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน จังหวัดลำปาง จังหวัดพะเยา และจังหวัดแม่ฮ่องสอน จะมีการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ประมาณ 1,231,210 ไร่ ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีการเผาตอซังและเปลือกข้าวโพด ตามวิธีการทำการเกษตรแบบดั้งเดิมที่ทำให้ง่าย สะดวก รวดเร็ว และใช้ต้นทุนน้อย เนื่องจากการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้จาก

การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ภาคเหนือโดยวิธีอื่นที่ไม่เผา ทำได้ยาก เพราะสภาพพื้นที่ที่มีความลาดชัน ในขณะที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีนโยบายในการลดการเผาในพื้นที่เกษตรและเขตปฏิรูปที่ดิน โดยรณรงค์หยุดเผา โครงการเฝ้าระวังการเผา การแปรรูปเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร และการวางข้อกำหนดทางกฎหมายให้การเผาในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน อาจทำให้เกษตรกรรู้สึกสิทธิในที่ดินที่ได้รับอนุญาตจาก ส.ป.ก. (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1 เชียงใหม่, 2566)

นอกจากนี้บริษัทเอกชนบางรายได้ประกาศใช้นโยบายการไม่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในพื้นที่แปลงปลูก เพื่อเป็นการให้ความร่วมมือกับนโยบายของรัฐบาล และเป็นมาตรการด้านความยั่งยืนของบริษัทดังกล่าวเอง (บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน), 2566)

1.2 ความสำคัญของปัญหา

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้วิเคราะห์ข้อมูลการเผาในพื้นที่เกษตรและเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบ ตามข้อมูลของสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) หรือ GISDA พบว่าสถานการณ์การเผาในที่โล่งจากดาวเทียม TERRA และ AQUA ในระบบ MODIS ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 31 พฤษภาคม 2566 พบจุดความร้อนทั้งหมด 6,239 จุด แบ่งเป็นพื้นที่เกษตร 1,915 จุด และในเขตปฏิรูปที่ดิน 940 จุด รวม 2,855 จุด คิดเป็นร้อยละ 45.7 ของจำนวนจุดความร้อนทั้งหมด นอกจากนั้นเป็นป่าอนุรักษ์ 926 จุด ป่าสงวนแห่งชาติ 1,572 จุดริมทางหลวง 151 จุด พื้นที่ชุมชนและอื่นๆ 735 จุด โดยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1,976 จุด ภาคเหนือตอนบน 1,907 จุด และภาคเหนือตอนล่าง 868 จุด

นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์พื้นที่เผาไหม้สะสมในพื้นที่ 17 จังหวัดภาคเหนือในช่วงระยะเวลาดังกล่าว พบว่าจังหวัดที่มีพื้นที่เผาไหม้มากที่สุด ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดตาก จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดน่าน จังหวัดลำปาง และจังหวัดอุตรดิตถ์ ตามลำดับ ซึ่งมีพื้นที่เผาไหม้สะสมรวมกัน จำนวน 3,183,174 ไร่ โดยจำแนกตามลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าอนุรักษ์ พื้นที่เกษตร เขตปฏิรูปที่ดิน พื้นที่ชุมชน และพื้นที่ริมทางหลวง ตามลำดับ โดยมีพื้นที่เผาไหม้ที่เป็นพื้นที่เกษตรและเขตปฏิรูปที่ดินรวมจำนวน 765,287 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 24.04 ของพื้นที่เผาไหม้ทั้งหมด

หากพิจารณาเฉพาะในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนพบว่า มีพื้นที่เผาไหม้รวม จำนวน 922,411 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่เกษตร 9,267 ไร่ เขตปฏิรูปที่ดิน 1,912 ไร่ รวมเป็นพื้นที่ในความรับผิดชอบของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 11,179 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.21 ของพื้นที่เผาไหม้ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน นอกจากนั้นเป็นเขตป่าอนุรักษ์ 524,126 ไร่ ป่าสงวนแห่งชาติ 371,723 ไร่ พื้นที่ริมทางหลวง 358 ไร่ และพื้นที่ชุมชนและอื่น ๆ 15,025 ไร่

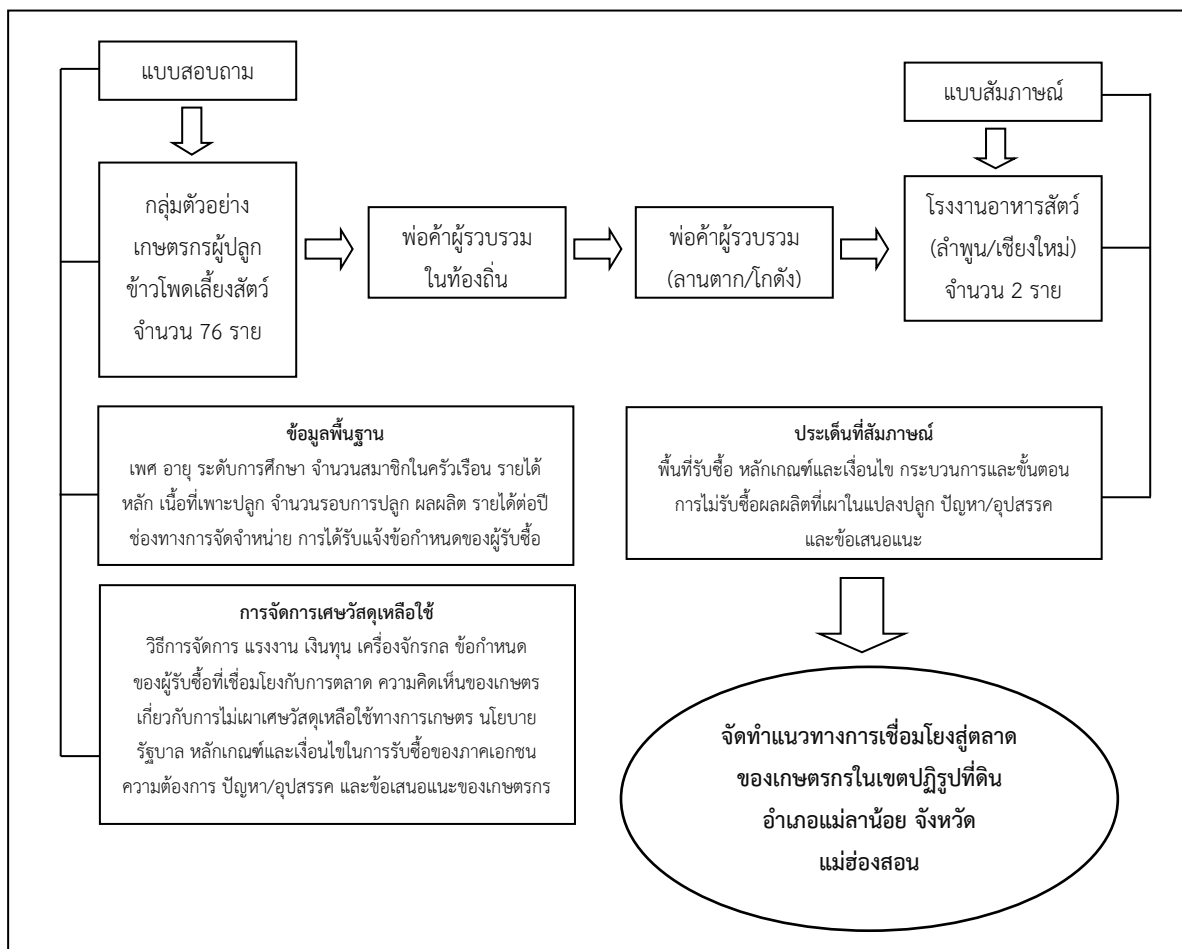
ทั้งนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดทำแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่เกษตรกรรม ปี 2565/66 เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ในพื้นที่ที่ได้รับผิดชอบ ประกอบกับบริษัทเอกชนบางรายได้ประกาศใช้นโยบายไม่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในพื้นที่แปลงปลูก ซึ่งเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จำเป็นต้องปรับตัวสู่การจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร โดยการไม่เผาพื้นที่แปลงปลูก ให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล และการไม่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีการเผาในพื้นที่แปลงปลูกของบริษัทเอกชนดังกล่าว ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเรื่องการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เพื่อการเชื่อมโยงสู่ตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในเขตปฏิรูปที่ดิน อำเภอลำปาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อให้ทราบข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร การจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ความต้องการ ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกร เพื่อนำมาจัดทำแนวทางการเชื่อมโยงสู่ตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ต่อไป (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2565)

2. วัตถุประสงค์ในการศึกษา

- 2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในเขตปฏิรูปที่ดิน อำเภอลำปาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- 2.2 เพื่อศึกษาการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอลำปาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- 2.3 เพื่อจัดทำแนวทางการเชื่อมโยงสู่ตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอลำปาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3. กรอบแนวคิดในการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อการเชื่อมโยงสู่ตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยมีกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

4. ขอบเขตของการศึกษา

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย

4.1.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4.1.2 การศึกษาการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4.1.3 การจัดทำแนวทางการเชื่อมโยงสู่ตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4.2 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย

4.2.1 ประชากร ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 94 คน

4.2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 76 คน

4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่และระยะเวลาในการศึกษา ประกอบด้วย

4.3.1 พื้นที่ที่ดำเนินการศึกษา ได้แก่ พื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4.3.2 ระยะเวลาในการศึกษา เดือนมีนาคม – สิงหาคม 2567

5. ข้อตกลงเบื้องต้น

5.1 บุคคลที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกับเกษตรกรหรือประกอบการเกษตรร่วมกับเกษตรกร เช่น คู่สมรส หรือบุตรของเกษตรกรที่สามารถให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามได้ ให้ถือว่าเป็นการให้ข้อมูลโดยเกษตรกร

5.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในปี 2564 – 2567

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 **เขตปฏิรูปที่ดิน** หมายถึง เขตพื้นที่ที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดินโดยมีแผนที่แสดงเขตปฏิรูปที่ดินแนบท้ายพระราชกฤษฎีกา ซึ่งอาจแตกต่างกับเขตการปกครอง

6.2 **เศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร** หมายถึง ส่วนต่าง ๆ ของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และวัชพืชรวมถึงเศษวัสดุอื่น ๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่แปลงปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ที่ต้องมีการจัดการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อเตรียมพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในฤดูกาลผลิตถัดไป

6.3 **การจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร** หมายถึง การกำจัดเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร โดยวิธีการเผาทำลายและกำจัดโดยวิธีอื่นที่ปลอดจากการเผา รวมทั้งการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น หรือการนำไปแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 สามารถประมวลผลข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์พฤติกรรมในการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

7.2 สามารถวิเคราะห์และสรุปผลการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ปัญหาอุปสรรค และความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

7.3 สามารถจัดทำแนวทางการเชื่อมโยงสู่ตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัย เรื่องการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อการเชื่อมโยงสู่ตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. คุณภาพอากาศกับการเกษตร
2. แนวทางในการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของภาครัฐ
3. สถานการณ์การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในเขตภาคเหนือตอนบน
4. ตลาดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
5. นโยบายไม่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากพื้นที่ที่เผาแปลงปลูก
6. พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน
7. อำเภอแม่ลาน้อย
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. คุณภาพอากาศกับการเกษตร

1.1 สถานการณ์ด้านคุณภาพอากาศ กรมควบคุมมลพิษ (2566) รายงานสถานการณ์และการจัดการปัญหามลพิษทางอากาศของประเทศไทยในปี 2565 ของกรมควบคุมมลพิษ พบว่า ในอากาศมีฝุ่นละออง PM 2.5 PM 10 และก๊าซโอโซน (O₃) เกินค่ามาตรฐานในหลายพื้นที่โดยจังหวัดที่มีปัญหาคุณภาพอากาศมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ จังหวัดสระบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม กรุงเทพมหานคร จังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดหนองคาย ซึ่งมีวันที่คุณภาพอากาศเกินค่ามาตรฐานเท่ากับ 97 วัน 77 วัน 68 วัน 57 วัน และ 54 วัน ตามลำดับ จังหวัดที่พบปัญหาคุณภาพอากาศระดับปานกลาง 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน และจังหวัดราชบุรี ซึ่งมีวันที่มีคุณภาพอากาศเกินค่ามาตรฐานอยู่ระหว่าง 30 – 50 วัน และจังหวัดที่มีคุณภาพอากาศดีที่สุด โดยไม่พบวันที่มีคุณภาพอากาศเกินค่ามาตรฐาน 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตรัง จังหวัดสตูล จังหวัดภูเก็ต จังหวัดยะลา และจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามลำดับ โดยคุณภาพอากาศที่เกินค่ามาตรฐานดังกล่าวเป็นระดับที่เริ่มมีผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน

1.2 ดรรชนีคุณภาพอากาศ ตามประกาศกรมควบคุมมลพิษ เรื่อง ดัชนีคุณภาพอากาศของประเทศไทย พ.ศ. 2566 ลงวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 ที่ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2566 ได้กำหนดดัชนีคุณภาพอากาศของประเทศไทย เพื่อประโยชน์ในการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล เฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อม และจัดทำรายงานสถานการณ์มลพิษ ดังนี้

1.2.1 นิยามศัพท์ คำว่า “ดัชนีคุณภาพอากาศ” หมายความว่า ดัชนีที่ใช้เป็นตัวแทนของคุณภาพอากาศ 1 ค่า ใช้เป็นตัวแทนค่าความเข้มข้นของสารมลพิษทางอากาศ 6 ชนิด ได้แก่ ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM 2.5) ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 10 ไมครอน (PM 10) ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) ก๊าซโอโซน (O₃) ก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์ (NO₂) และก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO₂)

1.2.2 ระดับดัชนีคุณภาพอากาศ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ มีการแจ้งเตือนด้วยการใช้สีเป็นสัญลักษณ์ ซึ่งมีคะแนนตั้งแต่ 0 ถึงมากกว่า 200 โดยดัชนีคุณภาพอากาศ 100 มีค่าเทียบเท่ากับมาตรฐานคุณภาพอากาศในบรรยากาศโดยทั่วไป หากดัชนีคุณภาพอากาศมีค่าสูงเกินกว่า 100 แสดงว่าค่าความเข้มข้นของมลพิษทางอากาศเกินมาตรฐาน ระดับการแจ้งเตือน มีดังนี้

1) ระดับคุณภาพอากาศดีมาก มีดัชนีคุณภาพอากาศตั้งแต่ 0 – 25 แทนด้วยสัญลักษณ์สีฟ้า เป็นระดับที่ประชาชนทุกคนสามารถดำรงชีวิตได้ตามปกติ

2) ระดับคุณภาพอากาศดี มีดัชนีคุณภาพอากาศตั้งแต่ 26 – 50 แทนด้วยสัญลักษณ์สีเขียว เป็นระดับที่ประชาชนทั่วไปสามารถทำกิจกรรมกลางแจ้งได้ตามปกติ ประชาชนกลุ่มเสี่ยงควรสังเกตอาการผิดปกติ เช่น ไอบ่อย หายใจลำบาก หายใจถี่ หายใจไม่ออก หายใจ มีเสียงหวีด แน่นหน้าอก เจ็บหน้าอก ใจสั่น คลื่นไส้ เมื่อสัมผัสผิดปกติ หรือวิงเวียนศีรษะ

3) ระดับคุณภาพอากาศปานกลาง มีดัชนีคุณภาพอากาศตั้งแต่ 51 – 100 แทนด้วยสัญลักษณ์สีเหลือง เป็นระดับที่ประชาชนทั่วไปลดระยะเวลาทำกิจกรรมหรือออกกำลังกายกลางแจ้งที่ใช้แรงมาก ประชาชนกลุ่มเสี่ยงใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเอง เช่น หน้ากากป้องกัน PM 2.5 ทุกครั้งที่ออกนอกอาคาร ลดระยะเวลาการทำกิจกรรมหรือการออกกำลังกายกลางแจ้งที่ใช้แรงมาก และหากมีอาการผิดปกติให้ปรึกษาแพทย์

4) ระดับคุณภาพอากาศเริ่มมีผลกระทบต่อสุขภาพ มีดัชนีคุณภาพอากาศตั้งแต่ 101 – 200 แทนด้วยสัญลักษณ์สีส้ม ประชาชนทั่วไปใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเอง เช่น หน้ากากป้องกัน PM 2.5 ทุกครั้งที่ออกนอกอาคาร จำกัดระยะเวลาในการทำกิจกรรมหรือออกกำลังกายกลางแจ้งที่ใช้แรงมาก ควรสังเกตอาการผิดปกติ เช่น ไอ หายใจลำบาก ระคายเคืองตา ประชาชนกลุ่มเสี่ยงใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเอง เช่น หน้ากากป้องกัน PM 2.5 ทุกครั้งที่ออกนอกอาคาร เลี่ยงการทำกิจกรรม

หรือการออกกำลังกายกลางแจ้งที่ใช้แรงมาก ให้ปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์ หากมีอาการผิดปกติให้รีบไปพบแพทย์

5) ระดับคุณภาพอากาศมีผลกระทบต่อสุขภาพ มีดัชนีคุณภาพอากาศตั้งแต่ 201 ขึ้นไป แทนด้วยสัญลักษณ์สีแดง ประชาชนทุกคนงดกิจกรรมกลางแจ้ง หากมีความจำเป็นต้องทำกิจกรรมกลางแจ้งให้ใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเอง เช่น หน้ากากป้องกัน PM 2.5 หากมีอาการผิดปกติให้รีบไปพบแพทย์ ผู้ที่มีโรคประจำตัวควรอยู่ในพื้นที่ปลอดภัยจากมลพิษทางอากาศ ให้เตรียมยาและอุปกรณ์ที่จำเป็นให้พร้อม และปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์อย่างเคร่งครัด

1.3 พื้นที่เกษตรที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพอากาศ ได้แก่ สถานการณ์การเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรโดยเฉพาะทางภาคเหนือ พบว่ามีการเผาในพื้นที่นาข้าว ไร่ข้าวโพด อ้อย และพืชไร่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาหมอกควันและฝุ่นละออง โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ตระหนักว่าการเผาในที่โล่งในพื้นที่เกษตรและเขตปฏิรูปที่ดินที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นส่วนหนึ่งของปัญหาคุณภาพอากาศดังกล่าว ซึ่งตามข้อมูลของสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) หรือ GISDA พบว่าสถานการณ์การเผาในที่โล่งจากดาวเทียม TERRA และ AQUA ในระบบ MODIS ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 31 พฤษภาคม 2566 ดังนี้

1.3.1 จุดความร้อน (hotspot) พบจุดความร้อนทั้งหมด 6,239 จุด แบ่งเป็นพื้นที่เกษตร 1,915 จุด และในเขตปฏิรูปที่ดิน 940 จุด รวม 2,855 จุด คิดเป็นร้อยละ 45.76 ของจำนวนจุดความร้อนทั้งหมด นอกจากนั้นเป็นป่าอนุรักษ์ 926 จุด ป่าสงวนแห่งชาติ 1,572 จุด ริมทางหลวง 151 จุด พื้นที่ชุมชนและอื่นๆ 735 จุด โดยอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1,976 จุด ภาคเหนือตอนบน 1,907 จุด และภาคเหนือตอนล่าง 868 จุด

1.3.2 พื้นที่เผาไหม้ (Fire Burn Scar) ซึ่งจากการวิเคราะห์พื้นที่เผาไหม้สะสมในพื้นที่ 17 จังหวัดภาคเหนือในช่วงระยะเวลาดังกล่าว พบว่าจังหวัดที่มีพื้นที่เผาไหม้มากที่สุด ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดตาก จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดน่าน จังหวัดลำปาง และจังหวัดอุตรดิตถ์ ตามลำดับ ซึ่งมีพื้นที่เผาไหม้สะสมรวมกัน จำนวน 3,183,174 ไร่ ซึ่งจำแนกตามลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าอนุรักษ์ พื้นที่เกษตร เขตปฏิรูปที่ดิน พื้นที่ชุมชน และพื้นที่ริมทางหลวง ตามลำดับ โดยมีพื้นที่เผาไหม้ที่เป็นพื้นที่เกษตรและเขตปฏิรูปที่ดิน รวมจำนวน 765,287 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 24.04 ของพื้นที่เผาไหม้ทั้งหมด หากพิจารณาเฉพาะในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนพบว่ามีพื้นที่เผาไหม้รวม จำนวน 922,411 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่เกษตร 9,267 ไร่ เขตปฏิรูปที่ดิน 1,912 ไร่ รวมพื้นที่ในความรับผิดชอบของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 11,179 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.21 ของพื้นที่เผาไหม้ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

นอกจากนั้นเป็นปาล์มน้ำมัน 524,126 ไร่ ปาล์มน้ำมันแห่งชาติ 371,723 ไร่ พื้นที่ริมทางหลวง 358 ไร่ และพื้นที่ชุมชนและอื่น ๆ 15,025 ไร่

2. แนวทางในการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของภาครัฐ

2.1 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2565) จัดทำแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่เกษตรกรรม ปี 2565/66 เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ในพื้นที่ที่ได้รับผิดชอบ โดยกำหนดมาตรการป้องกัน การยับยั้ง และการแก้ไขปัญหาดังนี้

2.1.1 มาตรการป้องกัน โดยการสร้างการรับรู้แก่เกษตรกร เช่น การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ จัดกิจกรรมรณรงค์การหยุดเผาในพื้นที่เกษตรกรรม ส่งเสริมการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร โดยการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การผลิตปุ๋ยหมัก ส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน โครงการเฝ้าระวังการเผาซากพืช วัชพืช และวัสดุทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน และโครงการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในเขตปฏิรูปที่ดิน

2.1.2 การยับยั้ง โดยการติดตามและเฝ้าระวังจุดความร้อน และพื้นที่เสี่ยงต่อการเผาในพื้นที่เกษตรกรรม ประสานการปฏิบัติการกับศูนย์อำนวยการระดับจังหวัด บังคับใช้กฎหมายในช่วงเวลาห้ามเผาเด็ดขาด ปฏิบัติการฝนหลวง สนับสนุนรถบรรทุกน้ำ และให้อาสาสมัครเกษตรแจ้งการเผาต่อจุดรับแจ้งเหตุในพื้นที่อย่างทันท่วงที

2.1.3 มาตรการแก้ไขฟื้นฟู โดยให้ส่วนราชการสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมกันถอดบทเรียนในการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การบริหารจัดการในพื้นที่ และการยับยั้งเผชิญเหตุ เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานและทบทวนแผนการปฏิบัติงานในปีถัดไป

2.2 กรมส่งเสริมการเกษตร (2566) ได้รณรงค์ให้เกษตรกรไทยหยุดเผาในพื้นที่เกษตรอย่างยั่งยืน โดยแนะนำทางเลือกในการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มรายได้ จำนวน 9 ทางเลือก ดังนี้

2.2.1 ไกล่เกลี่ยแทนการเผา เป็นการเพิ่มธาตุอาหารให้แก่ดิน ทำให้ลดการใช้ปุ๋ยเคมีได้ประมาณ 261 บาท ต่อไร่

2.2.2 ผลิตปุ๋ยหมักจากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อทดแทนปุ๋ยเคมี ทำให้ลดต้นทุนการใช้ปุ๋ยได้ประมาณ 6 บาท/ก.ก.

2.2.3 **ผลิตอาหารหมักสำหรับเลี้ยงปลุสัตว์** ทำให้ลดต้นทุนอาหารสัตว์ได้ประมาณ 3.83 บาท/ก.ก.

2.2.4 **นำไปทำเป็นวัสดุเพาะปลูก** เช่น การนำขี้วัวขี้ควัวหรือฟางข้าวมาทำเป็นวัสดุเพาะปลูกทำให้ลดต้นทุนได้ประมาณ 3 – 10 บาท/ก.ก.

2.2.5 **ผลิตเป็นเชื้อเพลิงอัดแท่งหรืออัดก้อน** เพื่อใช้เป็นพลังงานทดแทน ทำให้ขายได้ประมาณ 20 บาท/ก.ก.

2.2.6 **นำไปใช้เป็นวัสดุสำหรับเพาะเห็ด** ช่วยสร้างอาหารและสร้างรายได้ ทำให้ขายได้ประมาณ 110 บาท/ก.ก.

2.2.7 **ผลิตเป็นฟางอัดก้อน** สามารถขายได้ประมาณ 30 บาท/ก้อน หรือ 750 บาท/ไร่

2.2.8 **ส่งจำหน่ายที่โรงไฟฟ้าชีวมวล** สามารถขายได้ประมาณ 600 – 1,700 บาท/ตัน

2.2.9 **แปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า** โดยการแปรรูปเป็นสินค้าอื่น เช่น กระจ่างต้นไม้ กระดาษ เป็นต้น

2.3 **สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (2566)** ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดที่ดินและส่งเสริมพัฒนาอาชีพเกษตรกรอย่างยั่งยืนในเขตปฏิรูปที่ดิน มีแผนงานส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน โครงการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในเขตปฏิรูปที่ดิน และโครงการเฝ้าระวังการเผาซากพืช วัชพืช และวัสดุทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน โดยมีการฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติการทำปุ๋ยหมักในเสวียน และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2580) ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน โดยการเพิ่มศักยภาพของพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินให้เหมาะสมต่อการเกษตรกรรม และพัฒนาทักษะ ความสามารถของเกษตรกร และการพัฒนาอาชีพและรายได้ของเกษตรกร ให้สอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ในประเด็นที่ 3 การเกษตร ประเด็นที่ 15 พลังทางสังคม ประเด็นที่ 16 เศรษฐกิจฐานราก และประเด็นที่ 18 การเติบโตอย่างยั่งยืน

3. สถานการณ์การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในเขตภาคเหนือตอนบน

3.1 พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน จังหวัดลำปาง จังหวัดพะเยา และจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในปีการผลิต 2566/67 ประมาณ 1,231,210 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 27 ของพื้นที่ปลูกในภาคเหนือ โดยลดลงจากปีก่อนเล็กน้อยจากปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและฝนทิ้งช่วง โดยประมาณการผลผลิตรวม 882,321 ตัน ลดลงจากปีก่อนร้อยละ 2.04 มีผลผลิตต่อไร่เฉลี่ย 733 ก.ก. เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 0.85 ซึ่งมีเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในภาคเหนือตอนบนที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร ณ เดือนกันยายน 2566 จำนวน 97,184 ครัวเรือน โดยแหล่งผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เกษตรกรขึ้นทะเบียนเกษตรกรมากที่สุด ได้แก่ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 20,577 ราย

3.2 พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรคาดว่าในปีการผลิต 2565/66 มีจำนวน 168,256 ไร่ ผลผลิต จำนวน 127,757 ตัน เฉลี่ย 760 กิโลกรัม/ไร่ ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 80 จำหน่ายผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้กับผู้รวบรวมในพื้นที่ และอีกร้อยละ 20 จำหน่ายให้กับสหกรณ์การเกษตรในพื้นที่ โดยตลาดปลายทางของผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ดังกล่าว ได้แก่ โรงงานผลิตอาหารสัตว์และฟาร์มไก่ไข่ ในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน

3.3 ความต้องการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ภายในประเทศ ในปี 2566 คาดว่ามีความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ประมาณ 8.37 ล้านตัน ซึ่งผลผลิตยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ เนื่องจากภาคอุตสาหกรรมเลี้ยงสัตว์โดยเฉพาะไก่เนื้อ ไก่ไข่ และสุกรมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้น

3.4 นโยบายของรัฐบาล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2566) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดการบริหารจัดการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ตามยุทธศาสตร์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2564 – 2567 ซึ่งมีวิสัยทัศน์ให้ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีปริมาณสอดคล้องกับความต้องการของตลาดและมีคุณภาพมาตรฐาน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มตลอดห่วงโซ่มูลค่า ภายใต้นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม (BCG Model) มีเป้าหมาย 3 ประการ ได้แก่ 1) การเพิ่มผลผลิตต่อไร่ 2) การเพิ่มพื้นที่ปลูกในพื้นที่เหมาะสม และ 3) ผลผลิตมีคุณภาพและได้มาตรฐาน โดยมีแนวทางตามประเด็นยุทธศาสตร์ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพและบริหารจัดการด้านการผลิต 2) ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มและเพิ่มศักยภาพอุตสาหกรรมในห่วงโซ่มูลค่า และ 3) ด้านการเพิ่มศักยภาพการตลาด

4. การตลาดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

4.1 ราคาผลผลิตในภาพรวม สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2566) ได้สรุปรายงานสถานการณ์การตลาดและราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ภายในประเทศ ในช่วงเดือนธันวาคม 2566 ดังนี้

4.1.1 สถานการณ์การตลาดรายสัปดาห์ วันที่ 4 – 10 ธันวาคม 2566 ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เกษตรกรขายได้ ความชื้นไม่เกิน 14.50 % เฉลี่ย ก.ก. ละ 8.76 บาท และราคาข้าวโพดที่เกษตรกรขายได้ ความชื้นเกิน 14.50 % เฉลี่ย ก.ก. ละ 7.01 บาท ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ขายส่งในตลาดกรุงเทพฯ ที่โรงงานอาหารสัตว์รับซื้อ เฉลี่ยก.ก. ละ 10.06 บาท

4.1.2 สถานการณ์การตลาดรายสัปดาห์ วันที่ 11 – 17 ธันวาคม 2566 ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เกษตรกรขายได้ ความชื้นไม่เกิน 14.50 % เฉลี่ย ก.ก. ละ 8.91 บาท สูงขึ้นจากสัปดาห์ก่อน ร้อยละ 1.71 และราคาข้าวโพดที่เกษตรกรขายได้ ความชื้นเกิน 14.50 % เฉลี่ย ก.ก. ละ 7.32 บาท สูงขึ้นจากสัปดาห์ก่อนร้อยละ 4.42 ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ขายส่งในตลาดกรุงเทพฯ ที่โรงงานอาหารสัตว์รับซื้อ เฉลี่ย ก.ก. ละ 8.12 บาท ลดลงจากสัปดาห์ก่อนร้อยละ 19.28

4.1.3 สถานการณ์การตลาดรายสัปดาห์ วันที่ 18 – 24 ธันวาคม 2566 ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เกษตรกรขายได้ ความชื้นไม่เกิน 14.50 % เฉลี่ย ก.ก. ละ 9.13 บาท สูงขึ้นจากสัปดาห์ก่อน ร้อยละ 2.47 และราคาข้าวโพดที่เกษตรกรขายได้ ความชื้นเกิน 14.50 % เฉลี่ย ก.ก. ละ 7.32 บาท เท่ากับสัปดาห์ก่อน ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ขายส่งในตลาดกรุงเทพฯ ที่โรงงานอาหารสัตว์รับซื้อเฉลี่ย ก.ก. ละ 10.28 บาท สูงขึ้นจากสัปดาห์ก่อนร้อยละ 1.18

4.1.4 สถานการณ์การตลาดรายสัปดาห์ วันที่ 25 – 31 ธันวาคม 2566 ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เกษตรกรขายได้ ความชื้นไม่เกิน 14.50 % เฉลี่ย ก.ก. ละ 9.13 บาทเท่ากับสัปดาห์ก่อน และราคาข้าวโพดที่เกษตรกรขายได้ ความชื้นเกิน 14.50 % เฉลี่ย ก.ก. ละ 7.38 บาท สูงขึ้นจากสัปดาห์ก่อนร้อยละ 0.82 ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ขายส่งในตลาดกรุงเทพฯ ที่โรงงานอาหารสัตว์รับซื้อ เฉลี่ย ก.ก. ละ 10.55 บาท สูงขึ้นจากสัปดาห์ก่อนร้อยละ 2.63

4.2 ตลาดปลายทาง ของผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 80 จำหน่ายผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้กับผู้รวบรวมในพื้นที่ และอีกร้อยละ 20 จำหน่ายให้กับสหกรณ์การเกษตรในพื้นที่ โดยตลาดปลายทางของผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ดังกล่าว ได้แก่ โรงงานผลิตอาหารสัตว์และฟาร์มไก่ไข่ ในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน

4.3 ราคารับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ บริษัท ซีพีเอฟ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) (2567) แจ้งราคารับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ความชื้นไม่เกิน 14.50 % ณ โรงงานอาหารสัตว์ลำพูน ในช่วงเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม 2566 ดังนี้

ตารางที่ 2.1 ราคาซื้อขายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ณ โรงงานอาหารสัตว์ลำพูน ของซีพีเอฟ

วัน เดือน ปี	ราคา (บาท/ก.ก.)
6 พ.ย. 66	10.25
13 พ.ย. 66	10.50
20 พ.ย. 66	9.95
27 พ.ย. 66	9.95
4 ธ.ค. 66	9.95
11 ธ.ค. 66	10.10
18 ธ.ค. 66	10.20
25 ธ.ค. 66	10.25
ราคาเฉลี่ย	10.14

5. นโยบายไม่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากพื้นที่ที่เผาแปลงปลูก

บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นบริษัทผู้รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์รายใหญ่ เผยแพร่ข่าวการกำหนดนโยบายไม่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ปลูกที่มีการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ในเว็บไซต์ของบริษัท ฯ ว่าบริษัทเดินทางดำเนินการตามนโยบายของเครือเจริญโภคภัณฑ์ในการไม่รับซื้อและไม่นำเข้าผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากพื้นที่ที่มีการบุกรุกป่า และพื้นที่ที่มาจากการเผาแปลงปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยบริษัทได้ร่วมมือกับบริษัท กรุงเทพโปรดิ๊วส์ จำกัด (มหาชน) โรงงานอาหารสัตว์ลำพูน และโรงงานอาหารสัตว์พิษณุโลก ในการรณรงค์เชิญชวนประชาชนที่พบการเผาในแปลงปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แจ้งเบาะแสการเผา ผ่านแอปพลิเคชัน ฟ.ฟาร์ม (For Farm Application) อันเป็นส่วนหนึ่งในการระดมความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาฝุ่น PM. 2.5 เมื่อบริษัทได้รับแจ้งแล้วจะตรวจสอบจากระบบตรวจสอบย้อนกลับว่าแปลงที่เผาเป็นแปลงข้าวโพดที่ขายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้กับโรงงานหรือไม่ และจะส่งทีมงานเข้าไปในพื้นที่เพื่อตรวจสอบยืนยัน พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจและรับรู้ถึงผลกระทบของการเผาแปลงต่อผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และชุมชนรอบข้าง รวมถึงมาตรการหยุดการรับซื้อข้าวโพดจากเกษตรกรที่มีการเผาแปลงซ้ำเป็นรอบที่ 2 เป็นระยะเวลา 1 ปี ส่วนแปลงปลูกที่ไม่ได้อยู่ในระบบตรวจสอบย้อนกลับ บริษัทจะประสานแบ่งปันข้อมูลให้กับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องต่อไป (บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน), 2567)

6. พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน

6.1 ขอบเขตของเขตปฏิรูปที่ดิน เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดิน ให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดินแต่ละฉบับ โดยมีแผนที่เขตปฏิรูปที่ดินเป็นส่วนหนึ่งของพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว และมีความสำคัญในการให้อำนาจสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) เข้าไปดำเนินการจัดที่ดินเพื่อเกษตรกรรม รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้แก่เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเขตปฏิรูปที่ดินจะมีขอบเขตตามพื้นที่ที่ได้รับมอบให้นำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน เช่น พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่เสื่อมโทรมและมีราษฎรครอบครองทำกินอยู่ในที่ดินนั้น ดังนั้น พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินจึงอาจมีขอบเขตไม่สอดคล้องกับแนวเขตการปกครองรายตำบลหรืออำเภอ

6.2 พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน ในท้องที่อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน จำนวน 6 ฉบับ ดังนี้

6.2.1 พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดิน ในท้องที่ตำบลแม่ลาน้อย ตำบลท่าผาป้อม อำเภอแม่ลาน้อย ตำบลบ้านกาต ตำบลแม่เหาะ ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง ตำบลแม่คะตวน ตำบลสบเมย ตำบลแม่สวด อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. 2537

6.2.2 พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดิน ในท้องที่ตำบลแม่ลาน้อย ตำบลท่าผาป้อม อำเภอแม่ลาน้อย ตำบลบ้านกาต ตำบลแม่คง ตำบลแม่ยม อำเภอแม่สะเรียง และตำบลสบเมย อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. 2540

6.2.3 พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดิน ในท้องที่ตำบลแม่เงา และตำบลแม่ลาหลวง อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. 2540

6.2.4 พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดิน ในท้องที่ตำบลแม่ลาน้อย ตำบลท่าผาป้อม อำเภอแม่ลาน้อย ตำบลบ้านกาต ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง ตำบลป่าโป่ง ตำบลแม่คะตวน ตำบลแม่สวด อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. 2542

6.2.5 พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดิน ในท้องที่ตำบลท่าผาป้อม อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. 2556

6.2.6 พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดิน ในท้องที่ตำบลแม่ลาน้อย อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. 2556

7. อำเภอแม่ลาน้อย

จังหวัดแม่ฮ่องสอน (2567) เผยแพร่ข้อมูลของอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ดังนี้

7.1 อาณาเขต อำเภอแม่ลาน้อย มีอาณาเขตทางทิศเหนือติดต่อกับอำเภอขุนยวม ทิศใต้ติดต่อกับอำเภอแม่สะเรียง ทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ และทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอแม่สะเรียง และประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 1,337 ตารางกิโลเมตร แบ่งเป็นพื้นที่ป่าและภูเขาร้อยละ 91 และเป็นที่ราบเชิงเขาร้อยละ 9 เป็นพื้นที่ที่ใช้ในการเกษตรและตั้งบ้านเรือน ประมาณ 120 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 18,500 ไร่

7.2 การแบ่งเขตการปกครอง อำเภอแม่ลาน้อย แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 8 ตำบล ได้แก่ 1) ตำบลแม่ลาน้อย 2) ตำบลแม่ลาหลวง 3) ตำบลท่าผาป้อม 4) ตำบลแม่โถ 5) ตำบลห้วยฮ่อม 6) ตำบลแม่ณาจาง 7) ตำบลสันติคีรี และ 8) ตำบลขุนแม่ลาน้อย โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาลตำบล จำนวน 1 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จำนวน 8 แห่ง

7.3 ประชากร ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขาร้อยละ 76.15 ประกอบด้วย เผ่าปกากะเณอ ร้อยละ 60 เผ่าลัวะร้อยละ 13.58 และเผ่าม้ง ร้อยละ 0.80 นอกจากนั้นเป็นชาวไทยใหญ่ ร้อยละ 12.17 และชาวไทย (ไทยล้านนา) ร้อยละ 11.68

7.4 ศาสนา ส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ 60 ศาสนาพุทธ ร้อยละ 30 และศาสนาอื่นๆ ร้อยละ 10

7.5 อาชีพ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร ร้อยละ 80 รับจ้างร้อยละ 12 ค้าขาย ร้อยละ 5 และอาชีพอื่น ๆ ร้อยละ 3

7.6 เส้นทางคมนาคม มีเส้นทางคมนาคมสายหลัก ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดิน สาย 108 จากอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนลงมาทางทิศใต้ ผ่านอำเภอขุนยวม อำเภอแม่ลาน้อย อำเภอแม่สะเรียง และไปสิ้นสุดที่อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อการเชื่อมโยงสู่ตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในเขตปฏิรูปที่ดิน อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยของที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

8.1 กฤตวิชญ์ สุขอึ้ง และธัญญรัตน์ ไชยปิง (2564) ศึกษาวิจัยเรื่องต้นทุนและผลตอบแทนของผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในอำเภอสองแคว จังหวัดน่าน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในบ้านปางปุก ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน โดยใช้แบบสอบถามรวบรวมข้อมูลจากประชากรเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จำนวน 78 ครัวเรือน พบว่าเกษตรกรมีต้นทุนน้อยกว่า 50,000 บาท/ปี และมีรายได้ไม่น้อยกว่า 50,000 บาท/ปี มีผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับทั้งหมดเท่ากับ 10,599.94 บาท/ไร่ มีต้นทุนทั้งหมดเท่ากับ 6,850.96 บาท/ไร่ กำไรสุทธิเฉลี่ย 3,748.98 บาท/ไร่ เป็นผลตอบแทนที่ผู้วิจัยเห็นว่าค่อนข้างต่ำ

8.2 วาสนา พ่วงพรพิทักษ์ และวินิตา บุณฺโณม (2565) ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษากระบวนการจัดการห่วงโซ่อุปทานข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของระบบห่วงโซ่อุปทานของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในจังหวัดขอนแก่น พบว่าห่วงโซ่อุปทานของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย 1) เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 2) พ่อค้าผู้รับจ้างสีเมล็ดข้าวโพดและรวบรวมในท้องถิ่น 3) โรงงานอาหารสัตว์หรือโรงงานแปงข้าวโพด และ 4) ช่องทางการจัดจำหน่ายไปสู่ผู้บริโภค

8.3 สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2561) วิจัยเรื่องการศึกษาศักยภาพเศรษฐกิจสินค้าเกษตรเพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษา : สินค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การผลิต การตลาด นโยบาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันสินค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของไทย เปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน ผลการศึกษาพบว่า พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของอาเซียนในช่วงปี 2554 – 2558 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นส่งผลให้ผลผลิตรวมเพิ่มขึ้น โดยประเทศอินโดนีเซียผลิตได้มากที่สุด รองลงมาได้แก่ฟิลิปปินส์ เวียดนาม ไทย เมียนมาร์ ลาว และกัมพูชา ตามลำดับ แต่ปริมาณผลผลิตของอาเซียนก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ และต้องสั่งนำเข้าจากนอกภูมิภาค เช่น บราซิล อาร์เจนตินา สหรัฐอเมริกา และอินเดีย เป็นส่วนใหญ่ โดยมีการนำเข้าและส่งออกภายในภูมิภาคอาเซียนไม่มากนัก เนื่องจากแต่ละประเทศผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้ไม่เพียงพอต่อความต้องการภายในประเทศ โดยประเทศที่มีความต้องการนำเข้าสินค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มากที่สุด ได้แก่ อินโดนีเซีย เวียดนาม และ

ฟิลิปปินส์ ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบการส่งออกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในตลาดอาเซียนพบว่า กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และไทย มีความได้เปรียบในการส่งออกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในตลาดอาเซียนตลอดระยะเวลา 10 ปี (ปี 2549 - 2558) และการวิเคราะห์ตำแหน่งทางการตลาดพบว่าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของไทยอยู่ในตำแหน่งสินค้าทำเงิน (Cash Cows) ส่วนลาวและอินโดนีเซียอยู่ในตำแหน่งสินค้ามีปัญหา (Question Marks) อย่างไรก็ตาม การส่งออกของไทยในช่วง 5 ปีหลัง (ปี 2554 - 2558) มีแนวโน้มลดลงเนื่องจากผลิตได้น้อยและปริมาณการใช้ในประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และจากการวิเคราะห์ SWOT ทำให้ได้กลยุทธ์สินค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของไทย เพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ได้แก่ การส่งเสริมการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่ การพัฒนาระบบชลประทาน การใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการผลิตและเก็บเกี่ยว เพื่อลดต้นทุนการผลิตลดการพึ่งพาการนำเข้า และรักษาตลาดส่งออก เป็นต้น

8.4 สารินิ สนวนจันทร์ และคณะ (2561) ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการต่อซังข้าวโพดหลังการเก็บเกี่ยวของเกษตรกร กรณีศึกษาตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ซึ่งได้เข้าร่วมการประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8 เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2566 มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 2) เพื่อศึกษาความรู้และวิธีการจัดการต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยว 3) เพื่อศึกษาผลกระทบและปัญหาที่เกิดจากการจัดการต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และ 4) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและเสนอแนวทางในการจัดการต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้างกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 189 ครัวเรือน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 57.29 ปี มีรายได้จากการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 4,946.24 บาทต่อไร่ แหล่งข้อมูลความรู้ของเกษตรกรคือเจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตรและการลงพื้นที่ปฏิบัติจริง (2) เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการต่อซังข้าวโพดที่ดีจะทำให้สะดวกในการเตรียมดินซึ่งมีความสำคัญต่อการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 95.40 การปลูกพืชตระกูลถั่วก่อนการไถกลบต่อซังมีประโยชน์ต่อความอุดมสมบูรณ์ของดิน ร้อยละ 94.40 และเกษตรกรทราบว่า การเผาต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทำให้เกิดมลพิษและเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ร้อยละ 93.40 ซึ่งวิธีจัดการต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรมี 6 วิธี ได้แก่ การเผาและไถกลบต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตประมาณ 1 – 2 สัปดาห์ ร้อยละ 48.70 การไถกลบต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์สลับกับการปลูกพืชตระกูลถั่ว ร้อยละ 22.30 การเผาต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์สลับกับการปลูกพืชตระกูลถั่ว ร้อยละ 8.60 การไถกลบต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์รวมกับการใช้น้ำหมักชีวภาพ ร้อยละ 7.10 การเผาต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทันทีหลังการเก็บเกี่ยว ร้อยละ 6.10 และการไถกลบต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทันทีหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต ร้อยละ 0.03 (3) ปัญหาและผลกระทบในการจัดการต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร ได้แก่ การเผาต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทำลาย

จุลินทรีย์ที่เป็นประโยชน์ในดิน การเผาตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทำลายหน้าดิน และการเผาตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ส่งผลเสียต่อสุขภาพ เช่น โรคระบบทางเดินหายใจ และ (4) ข้อเสนอแนะและแนวทางในการจัดการ เห็นว่าเกษตรกรควรให้ความสำคัญต่อการจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ภายหลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิต ทั้งเรื่องสภาพแวดล้อมและสุขภาพของเกษตรกรเอง และเกษตรกรควรลดหรืองดการเผาตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

8.5 วิทยานิพนธ์ (2563) ศึกษาวิจัยเรื่องการส่งเสริมการจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรในตำบลพุด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพสังคมและเศรษฐกิจ (2) ความรู้ในการจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (3) การจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และ (5) แนวทางการส่งเสริมการจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยวประชากรที่ศึกษา ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในตำบลพุด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตรในฤดูกาลผลิต 2562/63 จำนวน 395 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 199 ราย รวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับ พบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 54.20 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีประสบการณ์ทำไร่ข้าวโพดเฉลี่ย 23.39 ปี แรงงานที่ใช้ในการทำ การเกษตรเฉลี่ย 2.23 คน พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 20.60 ไร่ รายได้เฉลี่ยในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 112,282.31 บาท/ปี ต้นทุนในการจัดการตอซังข้าวโพดเฉลี่ย 5,489.20 บาท/ปี (2) เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยวอยู่ในระดับมาก (3) การจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรมีการปฏิบัติเป็นประจำ คือ ปลูกพืชตระกูลถั่ว ปอเทือง ปุ๋ยพืชสด หรือพืชหมุนเวียน ร่วมกับการไถกลบตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยว และไม่ปฏิบัติ คือ ขยายแหล่งรับซื้อเพื่อเป็นวัสดุในการทำเชื้อเพลิง (4) ระดับปัญหาในการจัดการตอซังข้าวโพดหลังการเก็บเกี่ยว ด้านการส่งเสริมจากภาครัฐระดับปานกลาง ข้อเสนอแนะภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณค่าต้นทุนการจัดการตอซังและค่าไถกลบ (5) แนวทางการส่งเสริมด้านประเด็นการส่งเสริม คือ ส่งเสริมสร้างจิตสำนึกให้เกษตรกรลดหรืองดเผาตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และด้านวิธีการส่งเสริม คือ จัดทำความรู้และรณรงค์การจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ผ่านอินเทอร์เน็ต และแอปพลิเคชัน เช่น ไลน์ และเฟสบุ๊ก เป็นต้น

8.6 กริช สุริยะชัยพันธ์ และรุจน์ ศิริสัญญาลักษณ์ (2560) ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมเกษตรกรให้ขนส่งชีวมวลข้าวโพดเพื่อแปรรูป ตำบลแม่นาจร อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์การกำจัดชีวมวลข้าวโพดของเกษตรกร และศึกษาแนวทางในการส่งเสริมให้เกษตรกรขนส่งชีวมวลข้าวโพดไปแปรรูปเพื่อใช้ประโยชน์แทนการเผาทำลาย โดยทำแบบสอบถามเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด จำนวน 100 ราย พบว่าเกษตรกรต้องการรูปแบบการขนส่งชีวมวลข้าวโพดไปแปรรูป 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) การนำเครื่องบดย่อยชีวมวลมาให้บริการแก่เกษตรกรในไร่ 2) เกษตรกรขนส่งชีวมวลข้าวโพดไปยังจุดตั้งเครื่องบดย่อยโดยได้รับค่าตอบแทน และ 3) เกษตรกรขนส่งชีวมวลไปแลกเปลี่ยนกับผลิตภัณฑ์ชีวมวลแปรรูปที่จุดบริการ โดยจะเลือกใช้วิธีการส่งเสริมแบบใดขึ้นอยู่กับระยะทาง สภาพเส้นทาง ความสามารถของเกษตรกร และศักยภาพของหน่วยงานส่งเสริมในการบดย่อยและแปรรูปชีวมวลข้าวโพด ตลอดจนการหาตลาดจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปดังกล่าว

8.7 สามารถ ใจเตี้ย (2563) ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้ประโยชน์วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของเกษตรกรในเขตเทศบาลตำบลชี่เหล็ก อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เกษตรกร จำนวน 159 คน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับกิจกรรมการเกษตร จำนวน 18 คน พบว่าพืชหลักที่เกษตรกรปลูกในรอบปี ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด แตงกวา กะหล่ำปลี พริก ถั่วเหลือง มันฝรั่ง และพืชผักสวนครัว โดยเกษตรกรใช้ประโยชน์วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 1.94) โดยใช้ประโยชน์ด้านการปลูกพืชระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.32) รองลงมาด้านการเลี้ยงสัตว์ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 1.79) และใช้ประโยชน์ด้านการพัฒนาเป็นผลผลิตภัณฑ์ระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.62)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อการเชื่อมโยงสู่ตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีวิธีดำเนินการศึกษา ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาวิจัยแบบผสมวิธีประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1.1.1 ประชากร ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 94 คน เนื่องจากจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีพื้นที่เป็นป่าไม้ประมาณร้อยละ 84 ของพื้นที่จังหวัด เกษตรกรที่ทำการเกษตรอยู่ในพื้นที่ป่าไม้ส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับสิทธิการทำประโยชน์ในที่ดินโดยถูกต้องตามกฎหมาย ผู้วิจัยจึงได้เลือกศึกษาจากประชากรเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งได้รับหนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.4-01) หรือโฉนดเพื่อการเกษตร แล้วแต่กรณี โดยอำเภอแม่ลาน้อยเป็นอำเภอที่มีพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มากที่สุดในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

1.1.2 กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดตัวอย่างตามสูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 ได้จำนวนตัวอย่างจำนวน 76 คน และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยวิธีจับสลาก ดังนี้

1) การคำนวณกลุ่มตัวอย่าง

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + N \cdot e^2}$$

n = กลุ่มตัวอย่าง

N = ประชากร

e = ความคลาดเคลื่อน (กำหนดที่ระดับ 0.05)

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

$$\begin{aligned} \text{ผลการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง} \quad n &= \frac{94}{1+94(0.05)^2} \\ &= 76.1133 \\ \text{ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน} &= 76 \text{ คน} \end{aligned}$$

2) การสุ่มตัวอย่าง เนื่องจากเขตปฏิรูปที่ดินกำหนดขึ้นตามพื้นที่ที่ได้รับมอบให้นำมาปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ไม่ได้เป็นไปตามขอบเขตการปกครองรายตำบล ผู้วิจัยจึงไม่ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นรายตำบล และใช้วิธีการจับสลากกลุ่มตัวอย่างไว้ จำนวน 76 คน จากประชากรทั้งหมด จำนวน 94 คน และจับสลากสำรองไว้อีก จำนวน 5 คน ในกรณีเกิดเหตุสุดวิสัยทำให้เกษตรกรเป้าหมายไม่สามารถเดินทางมาในจุดนัดพบที่กำหนดในพื้นที่ได้ เช่น เสียชีวิตป่วยหนัก หรือเดินทางไปต่างพื้นที่ เป็นต้น

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ให้ข้อมูลคือ เจ้าหน้าที่ของบริษัทผู้รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้แก่โรงงานผลิตอาหารสัตว์ ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน จำนวน 2 ราย ดังนี้

1.2.1 โรงงานอาหารสัตว์ลำพูน บริษัท ซีพีเอฟ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)
เลขที่ 89 ถนนลำปาง – เชียงใหม่ ตำบลเวียงยอง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

1.2.2 โรงงานอาหารสัตว์ลำพูน บริษัท เบทาโกร จำกัด (มหาชน) เลขที่ 100
ซอย 4 ถนนลำปาง – เชียงใหม่ ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 การสร้างแบบสอบถาม จัดทำแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร เป็นคำถามแบบปลายเปิด ในประเด็นเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน แหล่งที่มาของรายได้หลักในครัวเรือน เนื้อที่เพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จำนวนรอบการเพาะปลูกต่อปี ปริมาณผลผลิตข้าวโพดที่ได้ต่อปี รายได้จากการปลูกข้าวโพดต่อปี รายได้จากการปลูกข้าวโพดเทียบกับรายได้ทั้งหมด ช่องทางในการจำหน่ายข้าวโพด และข้อกำหนดทั่วไปของผู้รับซื้อผลผลิตข้าวโพด

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของเกษตรกรเป็นคำถามแบบปลายปิดที่ให้เลือกตอบและที่ให้ระบุ ในประเด็นชนิดของเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในแปลงปลูกข้าวโพด วิธีการจัดการวัชพืช วิธีการจัดการตอซังข้าวโพด วิธีการจัดการเปลือกข้าวโพด แรงงาน ทุน เครื่องจักรกล ผู้รับซื้อผลผลิต และข้อกำหนดด้านราคาของผู้รับซื้อที่เชื่อมโยงกับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ไม่เผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร และคำถามปลายปิดเกี่ยวกับความเห็นที่มีต่อการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร 5 ระดับ คือ ระดับคะแนน 1 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ระดับคะแนน 2 ไม่เห็นด้วย ระดับคะแนน 3 ไม่แน่ใจ ระดับคะแนน 4 เห็นด้วย และระดับคะแนน 5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ในประเด็นการเผาทำให้เกิดหมอกควันและฝุ่นละออง หมอกควันและฝุ่นละอองทำให้อากาศเสีย หมอกควันและฝุ่นละอองมีผลเสียต่อสุขภาพ การรณรงค์ให้ลดการเผา การไกล่เกลี่ยตอซังข้าวโพด การทำปุ๋ยหมักจากตอซังและเปลือกข้าวโพด การนำตอซังและเปลือกข้าวโพดไปเป็นอาหารโค และนโยบายไม่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากแปลงปลูกที่มีการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

ตอนที่ 3 ความต้องการของเกษตรกร/ปัญหาอุปสรรค/ข้อเสนอแนะ เป็นคำถามแบบปลายเปิด ในประเด็นความต้องการของเกษตรกรในการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรด้านเงินทุน ความรู้/เทคโนโลยี เครื่องมือ/เครื่องจักร/อุปกรณ์ และการสนับสนุน/ช่วยเหลือจากภาครัฐ ปัญหา/อุปสรรค ในการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร และข้อเสนอแนะของเกษตรกร

2.1.2 นำแบบสอบถามปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาและส่งแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา เมื่อวันที่ 9 เมษายน 2567

2.1.3 นำแบบสอบถามไปทดสอบใช้งานจริงกับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
 ในเขตปฏิรูปที่ดิน อำเภอลำปาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งมีสภาพพื้นที่และประชากรคล้ายคลึงกับ
 เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในเขตปฏิรูปที่ดิน อำเภอลำปาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน
 4 ราย เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2567 ผลปรากฏว่าแบบสอบถามสามารถใช้งานเก็บข้อมูลตาม
 วัตถุประสงค์ของการวิจัยได้จริง แต่เนื่องจากกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เกษตรกรที่เป็นชาติพันธุ์
 ไทใหญ่ (ไต) และปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ทำให้การใช้แบบสอบถามภาษาไทยอาจเกิดข้อผิดพลาด
 ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้เน้นการอธิบายแต่ละประเด็นคำถามให้คณะผู้ช่วยจัดเก็บข้อมูลเข้าใจ
 ตรงกันว่า มีความต้องการเก็บข้อมูลในเรื่องใด

2.1.4 ระดับคะแนนและการแปลผลของค่าคะแนนเฉลี่ยของข้อมูลความคิดเห็น
 ของกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 3.1 ระดับคะแนนและการแปลผลค่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับคะแนนและความหมาย	การแปลผลของค่าคะแนนเฉลี่ย
ระดับคะแนน 5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง	คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ระดับคะแนน 4 เห็นด้วย	คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 เห็นด้วย
ระดับคะแนน 3 ไม่แน่ใจ	คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 ไม่แน่ใจ
ระดับคะแนน 2 ไม่เห็นด้วย	คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 ไม่เห็นด้วย
ระดับคะแนน 1 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	คะแนนเฉลี่ย ต่ำกว่า 1.50 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่
 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured interview) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.2.1 จัดทำแบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง ประเด็นคำถามปลายเปิด จำนวน
 6 ประเด็น ได้แก่

- 1) ขอบเขตของพื้นที่รับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
- 2) กลุ่มผู้ขายผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่รับซื้อ
- 3) กระบวนการ ขั้นตอน และข้อกำหนดในการรับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
- 4) กระบวนการและขั้นตอนในการตรวจสอบย้อนกลับการเผาในพื้นที่แปลง
 ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่รับซื้อ
- 5) นโยบายการไม่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีการเผาในแปลงปลูก
- 6) ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

2.2.2 ในการจัดทำแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาและส่งแบบสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ และผู้วิจัยได้แก้ไขปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา เมื่อวันที่ 9 เมษายน 2567

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 76 คน สามารถจัดเก็บข้อมูลตามแบบสอบถามซึ่งหน้า จำนวน 72 คน และสอบถามทางโทรศัพท์ จำนวน 4 คน โดยดำเนินการ ดังนี้

3.1.1 มอบหมายผู้ช่วยจัดเก็บข้อมูลซึ่งเป็นคนในท้องถิ่น (เจ้าหน้าที่ของส่วนราชการ) ทั้งที่เป็นชาติพันธุ์ไทยใหญ่ (ไต) และปกากะญอ (กะเหรี่ยง) จำนวน 8 คน เป็นผู้จัดเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เนื่องจากเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยชาติพันธุ์ไทใหญ่ (ไต) และปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารสอบถามและให้ข้อมูล

3.1.2 ผู้ช่วยจัดเก็บข้อมูลประสานงานกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาสาสมัครปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และเกษตรกร เป็นการล่วงหน้าเพื่อนัดหมายวัน เวลา และสถานที่นัดพบจัดเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

3.1.3 จัดทำหนังสือเรื่องขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ในหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาโท ลงวันที่ 17 พฤษภาคม 2567 ถึงเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บข้อมูล การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และขอความอนุเคราะห์ข้อมูลตอบแบบสอบถาม โดยให้ผู้ช่วยจัดเก็บข้อมูลถือหนังสือไปอธิบายต่อหน้าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างก่อนเริ่มต้นจัดเก็บข้อมูล

3.1.4 นัดหมายกับผู้ช่วยจัดเก็บข้อมูล เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2567 เพื่ออธิบายประเด็นคำถามของแบบสอบถามแต่ละข้อว่าต้องการเก็บข้อมูลในเรื่องใด ให้เข้าใจตรงกัน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยเกษตรกรที่เป็นชาติพันธุ์ไทใหญ่ (ไต) และปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ซึ่งอาจทำให้การใช้แบบสอบถามภาษาไทยเกิดข้อผิดพลาดในการจัดเก็บข้อมูลได้

ภาพที่ 3.1 การนัดหมายชี้แจงกับคณะผู้ช่วยจัดเก็บข้อมูล

3.1.5 คณะผู้ช่วยจัดเก็บข้อมูล จัดเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ณ จุดนัดพบ บ้านพักอาศัย และแปลงเพาะปลูกของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่อำเภอแม่ลาายน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 72 ราย และจัดเก็บข้อมูลทางโทรศัพท์ จำนวน 4 ราย เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2567

ภาพที่ 3.2 การจัดเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

ภาพที่ 3.3 แปลงข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในอำเภอมะลันน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ภาพที่ 3.4 เศษวัสดุเหลือใช้จากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในอำเภอมะลันน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured interview) กับเจ้าหน้าที่บริษัทผู้รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของโรงงานอาหารสัตว์ ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน จำนวน 2 ราย ดังนี้

3.2.1 นัดหมายกับโรงงานอาหารสัตว์ลำพูน บริษัท ซีพีเอฟ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) โดยทำหนังสือเรื่องขอความอนุเคราะห์เข้าพบเจ้าหน้าที่เพื่อสัมภาษณ์ ในงานวิจัยหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาโท ลงวันที่ 12 มิถุนายน 2567 เพื่อขอเข้าพบกับเจ้าหน้าที่ของบริษัท ฯ ณ โรงงานอาหารสัตว์ลำพูน ในวันจันทร์ที่ 24 มิถุนายน 2567 เวลา 09.00 น. โดยส่งทางไปรษณีย์ไปยัง โรงงานอาหารสัตว์ลำพูน เลขที่ 89 ถนนลำปาง - เชียงใหม่ ตำบลเวียงยอง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ต่อมาเมื่อได้รับการตอบรับทางโทรศัพท์แล้ว ผู้วิจัยได้เดินทางไปทำการสัมภาษณ์ตามวันและเวลาที่นัดหมาย ณ โรงงานอาหารสัตว์ลำพูน เลขที่ 89 ถนนลำปาง - เชียงใหม่ ตำบลเวียงยอง อำเภอ

เมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยมีนายสมณัฐจิต สีตาทกุลฤทธิ์ ผู้จัดการฝ่ายการค้าวัตถุดิบอาหารสัตว์ ฝ่ายการค้าวัตถุดิบอาหารสัตว์ โรงงานอาหารสัตว์ลำพูน กลุ่มธุรกิจการค้าวัตถุดิบอาหารสัตว์ บริษัท กรุงเทพโปรดิ๊วส จำกัด (มหาชน) เป็นผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์

3.2.2 นัดหมายกับโรงงานผลิตอาหารสัตว์ลำพูน บริษัท เบทาโกร จำกัด (มหาชน) โดยทำหนังสือเรื่องขอความอนุเคราะห์เข้าพบเจ้าหน้าที่เพื่อสัมภาษณ์ ในงานวิจัยหลักสูตร การศึกษาระดับปริญญาโท ลงวันที่ 12 มิถุนายน 2567 เพื่อขอเข้าพบกับเจ้าหน้าที่ของบริษัท ฯ ณ โรงงานอาหารสัตว์ลำพูน ในวันจันทร์ที่ 24 มิถุนายน 2567 เวลา 10.30 น. โดยส่งทางไปรษณีย์ไปยัง โรงงานอาหารสัตว์ลำพูน เลขที่ 100 ซอย 4 ถนนลำปาง – เชียงใหม่ ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง ลำพูน จังหวัดลำพูน ต่อมาเมื่อได้รับการตอบรับทางโทรศัพท์แล้ว ผู้วิจัยได้เดินทางไปทำการสัมภาษณ์ ตามวันและเวลาที่นัดหมาย ณ สำนักงานบริษัท เบทาโกร เกษตรอุตสาหกรรม จำกัด สำนักงาน เชียงใหม่ ถนนวัวลาย อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีนายดนุกุล ทรายศชานันท์ ผู้อำนวยการจัดซื้อวัตถุดิบพืชไร่ บริษัท เบทาโกร เกษตรอุตสาหกรรม จำกัด สำนักงานเชียงใหม่ เป็นผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์

ภาพที่ 3.5 การสัมภาษณ์ผู้แทนบริษัท เบทาโกร จำกัด (มหาชน)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ที่ได้จากการจัดเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง เกษตรกรผู้ขายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 76 คน ดำเนินการโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้แทนบริษัทผู้รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จำนวน 2 ราย ได้แก่ โรงงานอาหารสัตว์ลำพูน ของบริษัท ซีพีเอฟ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) และโรงงานอาหารสัตว์ลำพูน ของบริษัท เบทาโกร จำกัด (มหาชน) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured interview) โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้จะกล่าวถึงผลการศึกษา 1) ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน 2) การจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของเกษตรกร และ 3) การจัดทำแนวทางการเชื่อมโยงสู่ตลาดของเกษตรกร

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

จากผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 76 คน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน แหล่งรายได้หลัก จำนวนเนื้อที่ปลูก จำนวนครั้งที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ต่อปี ปริมาณผลผลิตต่อปี รายได้จากการปลูกต่อปี ร้อยละของรายได้เทียบกับรายได้ทั้งหมด ช่องทางในการจัดจำหน่าย และข้อกำหนดในการรับซื้อของผู้รับซื้อ ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 ความถี่และร้อยละของเพศของกลุ่มตัวอย่าง

n = 76

เพศ	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
ชาย	49	64.50
หญิง	27	35.50
รวม	76	100.00

จากตารางที่ 4.1 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 76 คน เป็นเพศชาย จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 64.50 และเพศหญิง จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 35.50 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4.2 ความถี่และร้อยละของช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่าง

n = 76

ช่วงอายุ (ปี)	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
31 - 40	2	2.6
41 - 50	7	9.2
51 - 60	33	43.4
61 - 70	24	31.6
71 - 80	10	13.2
รวม	76	100.00
ค่าต่ำสุด = 31 ปี ค่าสูงสุด = 76 ปี		
ค่าเฉลี่ย = 59.32 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 9.18 ปี		

จากตารางที่ 4.2 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 76 คน มีช่วงอายุ 51 – 60 ปี มากที่สุด จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 43.40 ช่วงอายุ 61 – 70 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 31.60 ช่วงอายุ 71 – 80 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 13.20 ช่วงอายุ 41 – 50 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 9.20 และช่วงอายุ 31–40ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.60 ตามลำดับ โดยค่าต่ำสุด เท่ากับ 31 ปี ค่าสูงสุดเท่ากับ 76 ปี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 59.32 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.19 ปี

ตารางที่ 4.3 ความถี่และร้อยละของระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง

n = 76

ระดับการศึกษา	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้รับการศึกษา	21	27.60
ประถมศึกษา	42	55.30
มัธยมศึกษาตอนต้น	5	6.60
มัธยมศึกษาตอนปลาย	7	9.20
ปริญญาตรี	1	1.30
รวม	76	100.00

จากตารางที่ 4.3 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 76 คน ได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 55.30 มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 9.20 มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 6.60 และไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 27.60

ตารางที่ 4.4 ความถี่และร้อยละของจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง

n = 76

จำนวนสมาชิก (คน)	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
1	1	1.30
2	15	19.70
3	21	27.60
4	17	22.40
5	17	22.40
6	4	5.30
7	1	1.30
รวม	76	100.00
ค่าต่ำสุด = 1 คน ค่าสูงสุด = 7 คน		
ค่าเฉลี่ย = 3.66 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.28 คน		

จากตารางที่ 4.4 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 76 คน มีสมาชิกในครัวเรือน 3 คน มากที่สุด จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 27.60 มีสมาชิกในครัวเรือน 4 คน จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 22.40 มีสมาชิกในครัวเรือน 5 คน จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 22.40 มีสมาชิกในครัวเรือน 2 คน จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 19.70 มีสมาชิกในครัวเรือน 6 คน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.30 มีสมาชิกในครัวเรือน 7 คน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 และมีสมาชิกในครัวเรือน 1 คน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 โดยมีค่าต่ำสุดเท่ากับ 1 คน ค่าสูงสุดเท่ากับ 7 คน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 คน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.28 คน

ตารางที่ 4.5 ความถี่และร้อยละของแหล่งรายได้หลักของกลุ่มตัวอย่าง

n = 76

แหล่งที่มาของรายได้	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	62	81.60
ข้าว	5	6.60
การเลี้ยงสัตว์	1	1.30
รับจ้างเกษตรกรรม	1	1.30
รับจ้างทั่วไป	4	5.30
รับจ้างก่อสร้าง	2	2.60
เปิดตู้ซ่อมรถ	1	1.30
รวม	76	100.00

จากตารางที่ 4.5 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 76 คน มีรายได้หลักมาจากการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มากที่สุดจำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 81.60 การปลูกข้าว จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 6.60 การรับจ้างทั่วไป จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.30 รับจ้างก่อสร้าง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.60 การเลี้ยงสัตว์ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 การรับจ้างในภาคเกษตรกรรม จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 และเปิดกิจการซ่อมรถ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30

ตารางที่ 4.6 ความถี่และร้อยละของเนื้อที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของกลุ่มตัวอย่าง

n = 76

เนื้อที่ปลูก (ไร่)	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
1	7	9.20
2	13	17.10
3	10	13.20
4	14	18.40
5	8	10.50
6	6	7.90
7	5	6.60

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 76

เนื้อที่ปลูก (ไร่)	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
8	2	2.60
9	1	1.30
10	4	5.30
12	3	3.90
14	2	2.60
15	1	1.30
ค่าต่ำสุด = 1 ไร่ ค่าสูงสุด = 15 ไร่		
ค่าเฉลี่ย = 4.92 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.36 ไร่		

จากตารางที่ 4.6 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 76 คน มีเนื้อที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 4 ไร่ มากที่สุด จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 18.40 เนื้อที่ 2 ไร่ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 17.10 เนื้อที่ 3 ไร่ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 13.20 เนื้อที่ 5 ไร่ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 10.50 เนื้อที่ 1 ไร่ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 9.20 เนื้อที่ 6 ไร่ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 7.90 เนื้อที่ 7 ไร่ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 6.60 เนื้อที่ 10 ไร่ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.30 เนื้อที่ 12 ไร่ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.90 เนื้อที่ 14 ไร่ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.60 และเนื้อที่ 15 ไร่ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 โดยค่าต่ำสุดเท่ากับ 1 ไร่ ค่าสูงสุดเท่ากับ 15 ไร่ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.92 ไร่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.36 ไร่

ตารางที่ 4.7 ความถี่และร้อยละของการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในรอบปีของกลุ่มตัวอย่าง

n = 76

จำนวนการปลูก (ครั้ง/ ปี)	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
1	71	93.40
2	5	6.60
รวม	76	100.00

จากตารางที่ 4.7 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 76 คน ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 1 ครั้ง/ปี จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 93.40 และปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 2 ครั้ง/ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 6.60

ตารางที่ 4.8 ความถี่ของจำนวนผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของกลุ่มตัวอย่าง

n = 76

ผลผลิต (ตัน/ปี)	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
1	4	5.30
2	15	19.70
3	11	14.50
4	7	9.20
5	17	22.40
6	4	5.30
7	4	5.30
8	4	2.60
9	2	3.90
10	3	6.60
12	2	2.60
15	1	1.30
20	1	1.30
ค่าต่ำสุด = 1 ตัน/ปี ค่าสูงสุด = 20 ตัน/ปี		
ค่าเฉลี่ย = 5.05 ตัน/ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.43 ตัน/ปี		

จากตารางที่ 4.8 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 76 คน มีผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 5 ตัน/ปี มากที่สุด จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 22.40 ผลผลิต 2 ตัน/ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 19.70 ผลผลิต 3 ตัน/ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 14.50 ผลผลิต 4 ตัน/ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 9.20 ผลผลิต 1 ตันต่อปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.30 ผลผลิต 6 ตัน/ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.30 ผลผลิต 7 ตัน/ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.30 ผลผลิต 9 ตัน/ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.90 ผลผลิต 12 ตัน/ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.60 ผลผลิต 15 ตัน/ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 และผลผลิต 20 ตัน/ปี จำนวน 1 คน คิดเป็น

ร้อยละ 1.30 โดยค่าต่ำสุดเท่ากับ 1 ตัน/ปี ค่าสูงสุดเท่ากับ 20 ตัน/ปี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.05 ตัน/ปี และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.44 ตัน/ปี

ตารางที่ 4.9 ความถี่และร้อยละของรายได้จากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของกลุ่มตัวอย่าง

n = 76

ช่วงรายได้ (บาท/ปี)	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
ไม่เกิน 20,000	26	34.20
20,001 – 40,000	32	42.10
40,001 – 60,000	11	14.50
60,001 – 80,000	5	6.60
80,001 – 100,000	1	1.30
120,001 – 140,000	1	1.30
รวม	76	100.00

ค่าต่ำสุด = 4,500 บาท/ปี ค่าสูงสุด = 140,000 บาท/ปี
 ค่าเฉลี่ย = 32,421.05 บาท/ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 20,787.34 บาท/ปี

จากตารางที่ 4.9 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 76 คน มีรายได้ 20,001 – 40,000 บาท/ปี มากที่สุด จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 42.10 มีรายได้ไม่เกิน 20,000 บาท/ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 34.20 มีรายได้ 40,001 – 60,000 บาท/ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 14.50 มีรายได้ 60,001 – 80,000 บาท/ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 6.60 มีรายได้ 80,001 – 100,000 บาท/ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 และมีรายได้ 120,001 – 140,000 บาท/ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 โดยค่าต่ำสุดเท่ากับ 4,500 บาท/ปี ค่าสูงสุดเท่ากับ 140,000 บาท/ปี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 32,421.05 บาท/ปี และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 20,787.34 บาท/ปี

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้น กลุ่มตัวอย่างมีพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 4.92 ไร่/คน ได้ผลผลิตเฉลี่ย 5.05 ตัน/ปี และมีรายได้จากการขายผลผลิตเฉลี่ย 32,421.05 บาท/ปี สามารถคำนวณค่าเฉลี่ยของผลผลิตได้เท่ากับ 1.02 ตัน/ไร่/ปี และมีรายได้เท่ากับ 6,589.64 บาท/ไร่/ปี

ตารางที่ 4.10 ความถี่และร้อยละของรายได้จากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ต่อรายได้ครัวเรือน

n = 76

สัดส่วนรายได้	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
ไม่เกินร้อยละ 20	1	1.30
ร้อยละ 21 - 40	12	15.80
ร้อยละ 41 - 60	22	28.90
ร้อยละ 61 - 80	34	44.70
ร้อยละ 81 - 100	7	9.20
รวม	76	100.00
ค่าต่ำสุด = ร้อยละ 20 ค่าสูงสุด = ร้อยละ 100		
ค่าเฉลี่ย = ร้อยละ 64.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = ร้อยละ 18.57		

จากตารางที่ 4.10 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 76 คน มีรายได้จากการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ร้อยละ 61 - 80 ของรายได้ครัวเรือน จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 44.70 มีรายได้จากการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ร้อยละ 41 - 60 ของรายได้ครัวเรือน จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 28.90 มีรายได้จากการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ร้อยละ 21 - 40 ของรายได้ครัวเรือน จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 15.80 มีรายได้จากการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ร้อยละ 81 - 100 ของรายได้ครัวเรือน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 9.20 และมีรายได้จากการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไม่เกินร้อยละ 20 ของรายได้ครัวเรือน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 โดยค่าต่ำสุดเท่ากับร้อยละ 20 ค่าสูงสุดเท่ากับ ร้อยละ 100 ค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 64.28 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับร้อยละ 18.58

ตารางที่ 4.11 ความถี่และร้อยละของช่องทางการจำหน่ายผลผลิตของกลุ่มตัวอย่าง

n = 76

ช่องทางการจำหน่าย	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
พ่อค้าผู้รวบรวมในท้องถิ่น	74	97.40
สหกรณ์การเกษตร	1	1.30
สหกรณ์การเกษตร/พ่อค้าผู้รวบรวม	1	1.30
รวม	76	100.00

จากตารางที่ 4.11 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 76 คน จำหน่ายผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้แก่พ่อค้าผู้รวบรวมในท้องถิ่น จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 97.40 จำหน่ายให้กับสหกรณ์การเกษตร จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 และจำหน่ายให้กับพ่อค้าผู้รวบรวมและสหกรณ์การเกษตร (ขึ้นอยู่กับช่องทางใดได้รับราคาสูงกว่า) จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30

ตารางที่ 4.12 ความถี่และร้อยละของการแจ้งข้อกำหนดทั่วไปของผู้รับซื้อของกลุ่มตัวอย่าง

n = 76

การแจ้งข้อกำหนดในการรับซื้อผลผลิต	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
เปอร์เซ็นต์ความชื้น	74	97.40
การให้เครดิตปัจจัยการผลิต	2	2.60
รวม	76	100.00

จากตารางที่ 4.12 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 76 คน ให้ข้อมูลว่า ในการรับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ผู้รับซื้อจะแจ้งข้อกำหนดในเรื่องเปอร์เซ็นต์ความชื้นของเมล็ดข้าวโพดที่รับซื้อ จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 97.40 และแจ้งข้อกำหนดโดยให้เครดิตปัจจัยการผลิตมาใช้ล่วงหน้า จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.60

2. ข้อมูลการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ข้อมูลที่ให้เลือกตอบตามความเป็นจริง ได้แก่ ชนิดของเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในแปลงปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ วิธีการจัดการวัชพืช วิธีการจัดการตอซังข้าวโพด วิธีการจัดการเปลือกข้าวโพด แหล่งแรงงานในการจัดการ แหล่งเงินทุนในการจัดการ แหล่งเครื่องจักร/เครื่องมือ/อุปกรณ์ในการจัดการ เงื่อนไขการไม่เผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรกับการรับซื้อผลผลิต และเงื่อนไขการไม่เผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรกับการเพิ่มราคาผลผลิต ดังนี้

ตารางที่ 4.13 ความถี่และร้อยละของชนิดของเศษวัสดุเหลือใช้ในแปลงปลูกของกลุ่มตัวอย่าง

n = 76

ชนิดของเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
วัชพืช ตอซังข้าวโพด และเปลือกข้าวโพด	76	100.00
รวม	76	100.00

จากตารางที่ 4.13 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 76 คน มีเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในแปลงปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จำนวน 3 ชนิด ได้แก่ วัชพืช ตอซังข้าวโพด และเปลือกข้าวโพด จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4.14 ความถี่และร้อยละของวิธีการจัดการวัชพืชในแปลงปลูกของกลุ่มตัวอย่าง

n = 76

วิธีการจัดการวัชพืช	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
ไถกลบ	20	26.30
ทำปุ๋ยหมัก	2	2.60
เผาทำลาย	42	55.30
ใช้เป็นอาหารสัตว์	3	3.90
ไถกลบและทำปุ๋ยหมัก	1	1.30
ไถกลบและใช้เป็นอาหารสัตว์	2	2.60
ใช้เครื่องตัดหญ้า	1	1.30
ใช้ยาฆ่าหญ้า	5	6.60
รวม	76	100.00

จากตารางที่ 4.14 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 76 คน จัดการวัชพืชในแปลงปลูกโดยการเผาทำลาย มากที่สุด จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 55.30 ไถกลบ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 26.30 ใช้ยาฆ่าหญ้า จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 6.60 ใช้เป็นอาหารสัตว์ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.90 ไถกลบและใช้เป็นอาหารสัตว์ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.60 ไถกลบและใช้ทำปุ๋ยหมัก จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 และใช้เครื่องตัดหญ้า จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30

ตารางที่ 4.15 ความถี่และร้อยละของวิธีการจัดการต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของกลุ่มตัวอย่าง

n = 76

วิธีการจัดการซังข้าวโพด	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
ไถกลบ	25	32.90
เผาทำลาย	48	63.20
ไถกลบและทำปุ๋ยหมัก	2	2.60
ไถกลบและใช้เป็นอาหารสัตว์	1	1.30
รวม	76	100.00

จากตารางที่ 4.15 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 76 คน จัดการต่อซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยการเผาทำลาย มากที่สุด จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 63.20 ไถกลบ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 32.90 ไถกลบและทำปุ๋ยหมัก จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.60 และไถกลบและใช้เป็นอาหารสัตว์ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30

ตารางที่ 4.16 ความถี่และร้อยละของวิธีการจัดการเปลือกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของกลุ่มตัวอย่าง

n = 76

วิธีการจัดการเปลือกข้าวโพด	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
ไถกลบ	2	2.60
เผาทำลาย	36	47.40
ใช้เป็นอาหารสัตว์	36	47.40
ไถกลบและใช้เป็นอาหารสัตว์	2	2.60
รวม	76	100.00

จากตารางที่ 4.16 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 76 คน จัดการเปลือกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยการเผาทำลาย จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 47.40 ใช้เป็นอาหารสัตว์ จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 47.40 ไถกลบ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.60 และไถกลบและใช้เป็นอาหารสัตว์ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.60

ตารางที่ 4.17 ความถี่และร้อยละของแรงงานที่ใช้จัดการเศษวัสดุเหลือใช้ของกลุ่มตัวอย่าง

n = 76

แรงงานที่ใช้ในการจัดการ	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
แรงงานในครัวเรือน	48	63.20
จ้างแรงงาน	10	13.20
ลงแขก	7	9.20
แรงงานในครัวเรือน จ้างแรงงาน และลงแขก	5	6.60
แรงงานในครัวเรือน และจ้างแรงงาน	2	2.60
แรงงานในครัวเรือน และลงแขก	4	5.30
รวม	76	100.00

จากตารางที่ 4.17 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 76 คน จัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรโดยใช้แรงงานในครัวเรือนมากที่สุด จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 63.20 จ้างแรงงานจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 13.20 ลงแขก จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 9.20 ใช้ทั้งสามวิธี (แรงงานในครัวเรือน จ้างแรงงาน และลงแขก) จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 6.60 ใช้วิธีที่ 1 และวิธีที่ 2 (แรงงานในครัวเรือน และจ้างแรงงาน) จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.60 และใช้วิธีที่ 1 และวิธีที่ 3 (แรงงานในครัวเรือน และลงแขก) จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.30

ตารางที่ 4.18 ความถี่และร้อยละของเงินทุนที่ใช้จัดการเศษวัสดุเหลือใช้ของกลุ่มตัวอย่าง

n = 76

แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการจัดการ	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
ทุนของตนเอง	71	93.40
เงินกู้กลุ่มเกษตรกร	1	1.30
ผู้รับซื้อผลผลิต	2	2.60
ทุนของตนเอง และผู้รับซื้อผลผลิต	1	1.30
ไม่ต้องใช้เงินทุน	1	1.30
รวม	76	100.00

จากตารางที่ 4.18 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 76 คน จัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรโดยใช้เงินทุนของตนเอง จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 93.40 ใช้เงินทุนจากผู้รับซื้อผลผลิต จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.60 ใช้เงินทุนจากกลุ่มเกษตรกร จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 ใช้เงินทุนของตนเองและเงินทุนจากผู้รับซื้อผลผลิต จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 และไม่ใช้เงินทุน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30

ตารางที่ 4.19 ความถี่และร้อยละของเครื่องจักรกล/เครื่องมือ/อุปกรณ์ที่ใช้ของกลุ่มตัวอย่าง

n = 76

เครื่องจักรกล/เครื่องมือ/อุปกรณ์	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
ของตนเอง	51	67.10
ว่าจ้างผู้อื่น	22	28.90
โครงการไกลอบ	1	1.30
ของตนเอง และว่าจ้างผู้อื่น	1	1.30
ไม่ได้ใช้	1	1.30
รวม	76	100.00

จากตารางที่ 4.19 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 76 คน จัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรโดยใช้เครื่องจักรกล/เครื่องมือ/อุปกรณ์ของตนเอง มากที่สุด จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 67.10 ว่าจ้างผู้อื่น จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 28.90 โครงการไกลอบของหน่วยงานรัฐ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 และไม่ได้ใช้เครื่องจักรกล/เครื่องมือ/อุปกรณ์ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30

ตารางที่ 4.20 ความถี่และร้อยละของการได้รับแจ้งเงื่อนไขไม่เผาแปลงปลูกของกลุ่มตัวอย่าง

n = 76

การแจ้งข้อกำหนด/เงื่อนไข	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้แจ้งข้อกำหนด/เงื่อนไข	75	98.70
รับซื้อหากไม่เผา	1	1.30
รวม	76	100.00

จากตารางที่ 4.20 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 76 คน ให้ข้อมูลว่าผู้รับซื้อไม่ได้แจ้งกำหนดเงื่อนไขการไม่เผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในการรับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มากที่สุด จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 98.70 และให้ข้อมูลว่าผู้รับซื้อได้กำหนดเงื่อนไขการไม่เผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในการรับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30

ตารางที่ 4.21 ความถี่และร้อยละของการได้รับแจ้งเงื่อนไขการเพิ่มราคาของกลุ่มตัวอย่าง

n = 76

การแจ้งข้อกำหนด/เงื่อนไขการไม่เผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรกับการเพิ่มราคาผลผลิต	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้รับการแจ้งข้อกำหนด/เงื่อนไขการไม่เผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรกับการเพิ่มราคาผลผลิต	76	100.00
รวม	76	100.00

จากตารางที่ 4.21 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 76 คน ให้ข้อมูลว่าผู้รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไม่ได้แจ้งข้อกำหนด/เงื่อนไขการไม่เผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรกับการเพิ่มราคาผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ของกลุ่มตัวอย่าง

2.2 ข้อมูลความคิดเห็นที่มีต่อประเด็นการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 ประเด็น ได้แก่ 1) การเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ทำให้เกิดหมอกควันและฝุ่นละออง 2) หมอกควันและฝุ่นละอองจากการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ทำให้อากาศเสีย 3) หมอกควันและฝุ่นละอองจากการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร มีผลเสียต่อสุขภาพ 4) ภาครัฐควรบังคับให้ลดการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร 5) การเฝ้าติดตามซึ่งข้าวโพดเพื่อลดการเผาในที่โล่ง 6) การนำตอซังและเปลือกข้าวโพดไปทำปุ๋ยหมัก 7) การนำตอซังและเปลือกข้าวโพดไปเป็นอาหารโค และ 8) โรงงานอาหารสัตว์รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากพื้นที่ที่ไม่เผาตอซังและเปลือกข้าวโพด

ตารางที่ 4.22 ความถี่และร้อยละของระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง

n = 76

ประเด็นที่สอบถาม ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแปล ผล
	ความถี่ (คน) (ร้อยละ)							
	5	4	3	2	1			
1. การเผาเศษวัสดุ เหลือใช้ทาง การเกษตร ทำให้เกิด หมอกควันและฝุ่น ละออง	59 (77.6)	12 (15.8)	3 (3.9)	1 (1.3)	1 (1.3)	4.67	0.73	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
2. หมอกควันและฝุ่น ละอองจากการเผา เศษวัสดุเหลือใช้ทาง การเกษตร ทำให้ อากาศเสีย	64 (84.2)	10 (13.2)	1 (1.3)	0 (0)	1 (1.3)	4.79	0.59	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
3. หมอกควันและฝุ่น ละอองจากการเผา เศษวัสดุเหลือใช้ทาง การเกษตร มีผลเสีย ต่อสุขภาพ	68 (89.5)	7 (9.2)	0 (0)	2 (1.3)	0 (0)	4.87	0.44	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
4. ภาครัฐควรณรงค์ให้ ลดการเผาเศษวัสดุ เหลือใช้ทาง การเกษตร	64 (84.2)	12 (15.8)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	4.84	0.36	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
5. การโลกบดอซัง ข้าวโพดเพื่อลดการ เผาในที่โล่ง	62 (81.6)	12 (15.8)	1 (1.3)	1 (1.3)	0 (0)	4.78	0.53	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
6. การนำอซังและ เปลือกข้าวโพดไปทำ ปุ๋ยหมัก	55 (72.4)	14 (18.4)	6 (7.9)	1 (1.3)	0 (0)	4.62	0.69	เห็นด้วย อย่างยิ่ง

ตารางที่ 4.22 (ต่อ)

n = 76

ประเด็นที่ สอบถาม ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแปลผล
	ความถี่ (คน)							
	5	4	3	2	1			
7. การนำตอซัง และเปลือก ข้าวโพดไปเป็น อาหารโค	66 (86.8)	8 (10.5)	2 (2.6)	0 (0)	0 (0)	4.84	0.43	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
8. โรงงานอาหาร สัตว์รับซื้อผลผลิต ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จากพื้นที่ที่ไม่เผา ตอซังและเปลือก ข้าวโพด	40 (52.6)	14 (18.4)	20 (26.3)	2 (2.6)	0 (0)	4.21	0.92	เห็นด้วย

จากตารางที่ 4.22 มีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรทำให้เกิดหมอกควันและฝุ่นละออง กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับคะแนน 5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง มากที่สุด จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 77.60 ระดับคะแนน 4 เห็นด้วย จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 15.80 ระดับคะแนน 3 ไม่แน่ใจ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.90 ระดับคะแนน 2 ไม่เห็นด้วย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 และระดับคะแนน 1 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.74 สรุปการแปลผลของคะแนนเฉลี่ยได้ว่ากลุ่มตัวอย่าง“เห็นด้วยอย่างยิ่ง”

ประเด็นที่ 2 หมอกควันและฝุ่นละอองจากการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรทำให้อากาศเสียกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับคะแนน 5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง มากที่สุด จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 84.20 ระดับคะแนน 4 เห็นด้วย จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 13.20 ระดับคะแนน 3 ไม่แน่ใจ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 และระดับคะแนน 1 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.79 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59 สรุปการแปลผลของคะแนนเฉลี่ยได้ว่ากลุ่มตัวอย่าง“เห็นด้วยอย่างยิ่ง”

ประเด็นที่ 3 หมอกควันและฝุ่นละอองจากการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร มีผลเสียต่อสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับคะแนน 5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง มากที่สุด จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 89.50 ระดับคะแนน 4 เห็นด้วย จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 9.20 และระดับคะแนน 1 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.87 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.44 สรุปการแปลผลของคะแนนเฉลี่ยได้ว่ากลุ่มตัวอย่าง “เห็นด้วยอย่างยิ่ง”

ประเด็นที่ 4 ภาครัฐรณรงค์ให้ลดการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับคะแนน 5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง มากที่สุด จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 84.20 และระดับคะแนน 4 เห็นด้วย จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 15.80 โดยค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.37 สรุปการแปลผลของคะแนนเฉลี่ยได้ว่ากลุ่มตัวอย่าง “เห็นด้วยอย่างยิ่ง”

ประเด็นที่ 5 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเพื่อลดการเผาในที่โล่ง กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับคะแนน 5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง มากที่สุด จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 81.60 ระดับคะแนน 4 เห็นด้วย จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 15.80 ระดับคะแนน 3 ไม่แน่ใจ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 และระดับคะแนน 2 ไม่เห็นด้วย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.53 สรุปการแปลผลของคะแนนเฉลี่ยได้ว่ากลุ่มตัวอย่าง “เห็นด้วยอย่างยิ่ง”

ประเด็นที่ 6 การนำตอซังและเปลือกข้าวโพดไปทำปุ๋ยหมัก กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับคะแนน 5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง มากที่สุด จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 72.40 ระดับคะแนน 4 เห็นด้วย จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 18.40 ระดับคะแนน 3 ไม่แน่ใจ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 7.90 และระดับคะแนน 2 ไม่เห็นด้วย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.69 สรุปการแปลผลของคะแนนเฉลี่ยได้ว่ากลุ่มตัวอย่าง “เห็นด้วยอย่างยิ่ง”

ประเด็นที่ 7 การนำตอซังและเปลือกข้าวโพดไปเป็นอาหารโค กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับคะแนน 5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง มากที่สุด จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 86.80 ระดับคะแนน 4 เห็นด้วย จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 10.50 และระดับคะแนน 3 ไม่แน่ใจ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.60 โดยค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.84 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.43 สรุปการแปลผลของคะแนนเฉลี่ยได้ว่ากลุ่มตัวอย่าง “เห็นด้วยอย่างยิ่ง”

ประเด็นที่ 8 โรงงานอาหารสัตว์รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากพื้นที่ที่ไม่เผาตอซังและเปลือกข้าวโพด กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับคะแนน 5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง มากที่สุด จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 52.60 ระดับคะแนน 4 เห็นด้วย จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 18.40 ระดับ

คะแนน 3 ไม่น่าใจ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 26.30 และระดับคะแนน 2 ไม่เห็นด้วย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.60 โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.21 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.93 สรุปการแปลผลของคะแนนเฉลี่ยได้ว่ากลุ่มตัวอย่าง “เห็นด้วย” กับประเด็นนี้

2.3 ข้อมูลความต้องการการช่วยเหลือ ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของกลุ่มตัวอย่าง

2.3.1 ข้อมูลความต้องการการช่วยเหลือด้านเงินทุนในการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร กลุ่มตัวอย่างต้องการการช่วยเหลือ จำนวน 17 คน จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 22.40 ของกลุ่มตัวอย่าง

2.3.2 ข้อมูลความต้องการการช่วยเหลือด้านเครื่องมือ/เครื่องจักร/อุปกรณ์ ในการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร กลุ่มตัวอย่างต้องการการช่วยเหลือ จำนวน 19 คน จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 25 ของกลุ่มตัวอย่าง

2.3.3 ข้อมูลความต้องการการช่วยเหลือด้านความรู้/เทคโนโลยี ในการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร กลุ่มตัวอย่างต้องการการช่วยเหลือ จำนวน 24 คน จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 31.60 ของกลุ่มตัวอย่าง

2.3.4 ข้อมูลความต้องการการช่วยเหลือด้านการช่วยเหลือ/สนับสนุนจากภาครัฐในการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร กลุ่มตัวอย่างต้องการการช่วยเหลือ จำนวน 46 คน จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 60.50 ของกลุ่มตัวอย่าง โดยต้องการความช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 35.50 การเพิ่มราคาผลผลิต จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 13.20 การลดต้นทุน การให้องค์ความรู้ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.90 การลดต้นทุน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.60 การให้องค์ความรู้ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.60 การเพิ่มราคาผลผลิต การลดต้นทุน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 และการลดราคาปุ๋ย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.23 ความถี่และร้อยละของประเด็นความต้องการความช่วยเหลือของกลุ่มตัวอย่าง

n = 76

ประเด็นต้องการความช่วยเหลือ	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
1. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท	27	35.50
2. การเพิ่มราคาผลผลิต	10	13.20
3. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การลดต้นทุน ความรู้	3	3.90
4. การลดต้นทุน	2	2.60
5. ความรู้	2	2.60
6. เพิ่มราคาผลผลิต การลดต้นทุน	1	1.30
7. การลดราคาปุ๋ย	1	1.30
รวม	46	60.50

2.3.5 ข้อมูลปัญหา/อุปสรรคในการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

กลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลว่า สภาพพื้นที่ลาดชัน จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 32.90 ระยะเวลาให้เผา น้อยเกินไป จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 9.20 ต้นทุนในการจัดการสูง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.90 และการไม่เผาทำให้เกิดปัญหาการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ในปศุสัตว์ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.24 ความถี่และร้อยละของประเด็นปัญหา/อุปสรรคในการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้

n = 76

ประเด็นปัญหาอุปสรรค	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
1. สภาพพื้นที่ที่มีความลาดชัน	25	32.90
2. ระยะเวลาให้เผาน้อยเกินไป	7	9.20
3. ต้นทุนในการจัดการสูง	3	3.90
4. ไม่เผาทำให้เกิดปัญหาในปีต่อไป	1	1.30
รวม	36	47.36

2.3.6 ข้อเสนอแนะในการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร กลุ่มตัวอย่างให้ข้อเสนอแนะว่า ให้มีโครงการไถกลบตอซังข้าวโพด จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 18.40 ให้เพิ่มราคาผลผลิต จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.30 ให้สนับสนุนการแปรรูปเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.60 ให้มีการให้ความรู้เรื่องการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 ให้แทรกแซงราคาผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 ให้สนับสนุนยาปราบศัตรูพืช จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 และให้จัดการการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรให้เป็นระบบ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.25 ความถี่และร้อยละของประเด็นข้อเสนอแนะในการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้

n = 76

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
1. ให้มีโครงการไถกลบตอซัง	14	18.40
2. ให้เพิ่มราคาผลผลิต	4	5.30
3. ส่งเสริมการแปรรูปวัสดุเหลือใช้	1	1.30
4. ให้แทรกแซงราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	1	1.30
5. ให้สนับสนุนยาปราบศัตรูพืช	1	1.30
6. จัดระบบการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้	1	1.30
รวม	22	28.94

3. ผลการสัมภาษณ์ผู้แทนของบริษัทผู้รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

จากการสัมภาษณ์ผู้แทนของโรงงานอาหารสัตว์ของบริษัท ซีพีเอฟ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) และบริษัท เบทาโกร จำกัด (มหาชน) ซึ่งตั้งอยู่ที่อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2567 ปรากฏผลดังนี้

3.1 กรณีโรงงานอาหารสัตว์ของบริษัท ซีพีเอฟ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)

3.1.1 ขอบเขตพื้นที่ที่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา ลำปาง แพร่ และลำพูน

3.1.2 กลุ่มเป้าหมายที่รับซื้อ บริษัทจะรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากเกษตรกรโดยตรงในพื้นที่จังหวัดลำปางบางส่วน ประมาณร้อยละ 35 ของปริมาณที่รับซื้อ เนื่องจากเกษตรกรจังหวัดลำปางบางส่วนมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก และจะนำผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มาขายที่

โรงงานในช่วงเดือนมกราคม – มีนาคม ของทุกปี ส่วนที่เหลือจะรับซื้อจากพ่อค้าผู้รวบรวมทั้งหมด เนื่องจากเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา ลำปาง แพร่ และลำพูน มีระยะทางห่างไกล เส้นทางคมนาคมไม่สะดวก และไม่มีรถบรรทุกขนส่งเป็นของตนเอง

3.1.3 การระบุตัวผู้ขายผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้กับโรงงาน บริษัททำการตรวจสอบโดยให้ลงทะเบียนในระบบตรวจสอบย้อนกลับ ซึ่งจะมีการระบุชื่อผู้ขาย ตำแหน่งแปลงที่ดิน ชนิดของเอกสารสิทธิที่ดิน และเนื้อที่แปลงที่ดิน เพื่อใช้ตำแหน่งที่ดินในการตรวจสอบจุดความร้อน และพื้นที่เผาไหม้จากข้อมูลดาวเทียม และใช้เอกสารสิทธิที่ดินตรวจสอบการบุกรุกพื้นที่ป่าและภูเขา รวมทั้งใช้เนื้อที่แปลงที่ดินที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อแปลงเป็นโควตาน้ำหนักของผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่จะขายให้กับโรงงานอาหารสัตว์ของบริษัท

3.1.4 การจำกัดปริมาณการรับซื้อต่อราย บริษัทจะแปลงเนื้อที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นโควตาน้ำหนักของผลผลิตที่รับซื้อ โดยหากมีเนื้อที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 1 ไร่ จะได้รับโควตาขายผลผลิตให้แก่โรงงานได้ 1 ตัน

3.1.5 ปริมาณความต้องการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของโรงงาน เนื่องจากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นวัตถุดิบหลักที่จำเป็นสำหรับอุตสาหกรรมการผลิตอาหารสัตว์ และปัจจุบันปริมาณวัตถุดิบภายในประเทศมีไม่เพียงพอกับความต้องการ ทำให้ต้องสั่งนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มาจากต่างประเทศ

3.1.6 การประชาสัมพันธ์นโยบายไม่รับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากพื้นที่ที่มีการเผาในแปลงปลูก บริษัทประกาศนโยบายไม่รับซื้อโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีการเผาในแปลงปลูกไว้ในเว็บไซต์ของบริษัทฯ

3.1.7 ระบบการตรวจสอบย้อนกลับ บริษัทจัดทำระบบตรวจสอบย้อนกลับเพื่อรับแจ้งเรื่องร้องเรียนการเผาในพื้นที่แปลงปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หากบริษัทพบว่ามี การเผาในพื้นที่แปลงปลูกที่โรงงานรับซื้อ บริษัทจะส่งทีมงานลงพื้นที่ไปตรวจสอบข้อเท็จจริง ถ้ามีการเผาในพื้นที่แปลงปลูกจริงก็จะแจ้งเตือน และให้คำแนะนำ หากแจ้งเตือนแล้ว 2 ครั้ง ยังมีการเผาซ้ำอีก โรงงานจะไม่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากแปลงปลูกนั้น

3.1.8 มาตรฐานด้านคุณภาพวัตถุดิบข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ บริษัทดำเนินการตามมาตรฐานที่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกำหนด เช่น กรมวิชาการเกษตร และสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) ได้แก่ ความชื้น ความสมบูรณ์ของเมล็ด และสิ่งเจือปน ซึ่งหากไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดอาจถูกโรงงานตัดลดน้ำหนัก ลดราคา และปฏิเสธการรับซื้อ

3.1.9 การเพิ่มราคาผลผลิตกรณีไม่มีการเผาในพื้นที่แปลงปลูก บริษัทยังไม่มีนโยบายในการเพิ่มราคาผลผลิตกรณีไม่มีการเผาในพื้นที่แปลงปลูก

3.1.10 การประกาศราคารับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โรงงานจะเป็นผู้ประกาศราคา รับซื้อ ณ โรงงานอาหารสัตว์ลำพูน และช่องทางอื่น ๆ ให้ผู้ขายทราบเป็นประจำทุกวัน โดยราคาที่

กำหนดจะมีความสัมพันธ์กับข้อกำหนดมาตรฐานด้านคุณภาพ เช่น ความชื้น ความสมบูรณ์ของเมล็ด และสิ่งเจือปน

3.1.11 ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะ บริษัทมีข้อเสนอแนะในประเด็นพื้นที่แปลงปลูกของเกษตรกรทางภาคเหนือตอนบน มีสภาพพื้นที่ลาดชันและไม่สะดวกในการใช้เครื่องจักรกลในการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร อีกทั้งเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิตให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ซึ่งควรมีการศึกษาการทดลองใช้สารชีวภัณฑ์บางชนิดแทนการเผาในพื้นที่แปลงปลูก

3.2 กรณีโรงงานอาหารสัตว์ของบริษัท เบทาโกร จำกัด (มหาชน)

3.2.1 ขอบเขตพื้นที่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา ลำปาง แพร่ และลำพูน

3.2.2 กลุ่มเป้าหมายที่รับซื้อ บริษัทจะรับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากผู้ขายทุกกลุ่ม เช่น เกษตรกร พ่อค้าผู้รวบรวม สหกรณ์ สมาคม ที่มาตีตขายผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์กับโรงงาน โดยให้จัดทำข้อมูลหลักผู้ขายไว้กับบริษัท

3.2.3 การระบุตัวผู้ขายผลผลิตให้กับโรงงาน บริษัทจะทำการตรวจสอบตัวผู้ขายโดยจัดทำข้อมูลหลักผู้ขาย

3.2.4 การจำกัดปริมาณการรับซื้อต่อราย บริษัทไม่จำกัดปริมาณที่รับซื้อ แต่จะรับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทั้งหมดที่ผ่านมาตรฐานด้านคุณภาพที่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกำหนด เช่น ความชื้น ความสมบูรณ์ของเมล็ด และสิ่งเจือปน

3.2.5 ปริมาณความต้องการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของโรงงาน เนื่องจากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นวัตถุดิบหลักที่จำเป็นสำหรับอุตสาหกรรมการผลิตอาหารสัตว์ และปัจจุบันปริมาณวัตถุดิบภายในประเทศมีไม่เพียงพอกับความต้องการ ทำให้ต้องสั่งนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มาจากต่างประเทศ

3.2.6 การประชาสัมพันธ์นโยบายไม่รับซื้อข้าวโพดที่เผาในแปลงปลูก บริษัทได้ประกาศนโยบายไม่รับซื้อโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีการเผาในแปลงปลูก โดยการประชุมชี้แจงกับกลุ่มลูกค้า

3.2.7 ระบบการตรวจสอบย้อนกลับ บริษัทยังไม่ได้จัดทำระบบตรวจสอบย้อนกลับ แต่ได้ประชาสัมพันธ์นโยบายไม่รับซื้อข้าวโพดที่เผาในแปลงปลูก

3.2.8 มาตรฐานด้านคุณภาพวัตถุดิบข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ บริษัทดำเนินการตามมาตรฐานที่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกำหนด เช่น กรมวิชาการเกษตร และสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) ได้แก่ ความชื้น ความสมบูรณ์ของเมล็ด และสิ่งเจือปน ซึ่งหากไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดอาจถูกโรงงานตัดลดน้ำหนัก ลดราคา และปฏิเสธการรับซื้อ

3.2.9 การเพิ่มราคาผลผลิตกรณีไม่มีการเผาในพื้นที่แปลงปลูก บริษัทยังไม่มีนโยบายในการเพิ่มราคาผลผลิตในกรณีไม่มีการเผาในพื้นที่แปลงปลูก

3.2.10 การประกาศราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โรงงานจะเป็นผู้ประกาศราคา
รับซื้อ ณ โรงงานอาหารสัตว์ลำพูน และช่องทางอื่น ๆ ให้ผู้ขายทราบเป็นประจำทุกวัน โดยราคา
กำหนดจะมีความสัมพันธ์กับข้อกำหนดมาตรฐานด้านคุณภาพ เช่น ความชื้น ความสมบูรณ์ของเมล็ด
และสิ่งเจือปน

3.2.11 ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะ บริษัทมีข้อเสนอแนะในประเด็นพื้นที่
แปลงปลูกของเกษตรกรทางภาคเหนือตอนบน มีสภาพพื้นที่ลาดชันและไม่สะดวกในการใช้
เครื่องจักรกลในการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร อีกทั้งเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิตให้แก่
เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ซึ่งควรส่งเสริมการนำเศษวัสดุเหลือใช้ไปแปรรูปเป็นผลผลิตภัณฑ์
เพื่อเพิ่มมูลค่า

ตารางที่ 4.26 เปรียบเทียบประเด็นผลการสัมภาษณ์ผู้แทนบริษัทผู้รับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ประเด็นการสัมภาษณ์	ผลการสัมภาษณ์ ซีพีเอฟ	ผลการสัมภาษณ์ เบทาโกร
1. ขอบเขตพื้นที่ที่บริษัท รับซื้อผลผลิต	แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา ลำปาง แพร่ และลำพูน	จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา ลำปาง แพร่ และลำพูน
2. กลุ่มเป้าหมายที่บริษัทรับ ซื้อผลผลิต	เกษตรกร และพ่อค้าผู้รวบรวม	เกษตรกร พ่อค้าผู้รวบรวม สหกรณ์ และสมาคม
3. การระบุตัวผู้ขายผลผลิต	ลงทะเบียนในระบบตรวจสอบ ย้อนกลับ	จัดทำข้อมูลหลักผู้ขาย
4. การจำกัดปริมาณ การรับซื้อต่อราย	แปลงเนื้อที่ปลูกข้าวโพด เลี้ยงสัตว์เป็นโควตาที่รับซื้อ	รับซื้อทั้งหมดที่ผ่านมาตรฐาน ด้านคุณภาพ
5. ปริมาณความต้องการ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของโรงงาน	ไม่จำกัด	ไม่จำกัด
6. การประชาสัมพันธ์นโยบาย ไม่รับซื้อข้าวโพด เลี้ยงสัตว์ที่เผาในพื้นที่ แปลงปลูก	ประกาศนโยบายไม่รับซื้อ ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มี การเผาในพื้นที่แปลงปลูก ในเว็บไซต์ของบริษัทฯ	ประกาศนโยบายไม่รับซื้อโพด เลี้ยงสัตว์ที่มีการเผาในพื้นที่ แปลงปลูกผ่านการประชุม ชี้แจงกับกลุ่มลูกค้า
7. การตรวจสอบย้อนกลับ	มีระบบตรวจสอบย้อนกลับ	ไม่มีระบบตรวจสอบย้อนกลับ

ตารางที่ 4.26 (ต่อ)

ประเด็นการสัมภาษณ์	ผลการสัมภาษณ์ ซีพีเอฟ	ผลการสัมภาษณ์ เบทาโกร
8. มาตรฐานด้านคุณภาพ วัตถุดิบข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	มาตรฐานตามที่หน่วยงานของ รัฐที่เกี่ยวข้องกำหนด เช่น ความชื้น ความสมบูรณ์ของ เมล็ด และสิ่งเจือปน	มาตรฐานตามที่หน่วยงานของ รัฐที่เกี่ยวข้องกำหนด เช่น ความชื้น ความสมบูรณ์ของ เมล็ด และสิ่งเจือปน
9. การเพิ่มราคาผลผลิต กรณีไม่มีการเผาในพื้นที่ แปลงปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	ไม่เพิ่มราคา	ไม่เพิ่มราคา
10. การประกาศราคา รับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	โรงงานประกาศราคารับซื้อ	โรงงานประกาศราคารับซื้อ
11. ปัญหา/อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะ	พื้นที่ลาดชันไม่สะดวกในการใช้ เครื่องจักรกล เพิ่มต้นทุนการ ผลิต และควรใช้สารชีวภัณฑ์ บางชนิดแทนการเผาในพื้นที่ แปลงปลูก	พื้นที่ลาดชันไม่สะดวกในการใช้ เครื่องจักรกล เพิ่มต้นทุนการ ผลิต และควรส่งเสริมการนำ เศษวัสดุเหลือใช้ไปแปรรูปเพื่อ เพิ่มมูลค่า

4. แนวทางการเชื่อมโยงสู่ตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

4.1 ตลาดปลายทาง ของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง คือ โรงงานอาหารสัตว์ในจังหวัดลำพูน ซึ่งในการจัดทำแนวทางการเชื่อมโยงสู่ตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ให้ความสำคัญกับการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ไม่มีการเผาในพื้นที่แปลงปลูกตามความต้องการของโรงงานอาหารสัตว์ดังกล่าว ซึ่งเป็นตลาดรับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในเขตภาคเหนือตอนบน และเป็นผู้กำหนดทิศทางการตลาดดังกล่าว โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลผลการสัมภาษณ์ผู้แทนโรงงานอาหารสัตว์ บริษัท ซีพีเอฟ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) และโรงงานอาหารสัตว์ บริษัท เบทาโกร จำกัด (มหาชน) มาวิเคราะห์ SWOT Analysis เพื่อจัดทำแนวทางการเชื่อมโยงสู่ตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปรากฏผลตามตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 4.27 ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis การเชื่อมโยงสู่ตลาดของเกษตรกร

SWOT Analysis			
ปัจจัยภายนอก	โอกาส (O) O1 รัฐบาลมีนโยบายและออกระเบียบห้ามเผาแปลงกับเกษตรกร O2 รัฐบาลมีโครงการลดการเผาพื้นที่แปลงปลูก เช่น การไกลกลดตอซัง การทำปุ๋ยหมัก อาหารโคกระบือ และการแปรรูปเป็นผลผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่า O3 เกษตรกรมีผลผลิตข้าวโพดคุณภาพดี O4 ประเทศไทยมีระบบดาวเทียมตรวจจับจุดความร้อนจากการเผาแปลง O5 กระแสรักษ์สิ่งแวดล้อม	อุปสรรค (T) T1 เกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีการเผาแปลงข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ T2 วัตถุประสงค์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไม่เพียงพอ T3 เกษตรกรไม่มีรถบรรทุกขนส่งเป็นของตนเอง T4 การจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของเกษตรกรมีค่าใช้จ่ายเพิ่ม	
ปัจจัยภายใน	จุดแข็ง (S) S1 มีเงินทุนมาก S2 ปริมาณความต้องการวัตถุดิบไม่จำกัด S3 มีเครือข่ายตลาดมาก S4 โรงงานตั้งอยู่ใกล้แหล่งปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ S5 มีเครื่องมือการสื่อสารที่หลากหลาย	SO กลยุทธ์เชิงรุก SO1 หน่วยงานภาครัฐใช้มาตรการจูงใจให้โรงงานอาหารสัตว์ประกาศใช้นโยบายไม่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากพื้นที่ที่มีการเผาในแปลงปลูก (S4+O5) SO2 หน่วยงานภาครัฐส่งเสริมจัดการเผาพื้นที่แปลงปลูก เช่น การไกลกลดตอซัง การทำปุ๋ยหมัก อาหารโคกระบือ และการแปรรูปเป็นผลผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (S4+O2)	ST กลยุทธ์เชิงรับ ST1 โรงงานอาหารสัตว์เพิ่มส่วนต่างของราคาให้กับผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากพื้นที่ที่ไม่เผาในแปลงปลูก (S1+T4)

ตารางที่ 4.27 (ต่อ)

จุดอ่อน (W)	WO กลยุทธ์เชิงพัฒนา	WT กลยุทธ์เชิงพลิกแพลง
W1 การสื่อสารนโยบายการไม่รับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เผาในแปลงปลูกถึงเกษตรกรไม่ชัดเจนและไม่ทั่วถึง	WO1 หน่วยงานภาครัฐเร่งประชาสัมพันธ์นโยบายและระเบียบห้ามเผาแปลงข้าวโพดเลี้ยงสัตว์กับเกษตรกร (W3+O1)	WT1 โรงงานอาหารสัตว์จัดทำระบบตรวจสอบย้อนกลับให้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (W4+T1)
W2 เป็นองค์กรธุรกิจที่แสวงหากำไร	WO2 หน่วยงานรัฐช่วยเหลือลดค่าใช้จ่ายในการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรให้แก่เกษตรกรในรูปแบบเงินทุนหรือโครงการช่วยเหลือให้ครอบคลุมทั่วถึง (W5+O2)	WT2 โรงงานอาหารสัตว์สื่อสารประเด็นไม่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากพื้นที่ที่มีการเผาแปลงปลูก ผ่านพ่อค้าผู้รวบรวมระดับเจ้าของลานตาก ยุ้งฉาง หรือโกดัง พ่อค้าผู้รวบรวมในท้องถิ่นไปยังเกษตรกรให้เกิดการรับรู้อย่างจริงจังและกว้างขวาง (W1+T1)
W3 ไม่มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายห้ามเผาแปลง		
W4 ระบบตรวจสอบย้อนกลับตอบสนองช้า		
W5 ไม่มีระบบการจูงใจโดยจ่ายราคาเพิ่มให้เกษตรกรที่ไม่เผาแปลง		

จากผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis สามารถจัดทำแนวทางการเชื่อมโยงสู่ตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 7 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 หน่วยงานภาครัฐใช้มาตรการจูงใจให้โรงงานอาหารสัตว์ประกาศใช้นโยบายไม่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากพื้นที่ที่มีการเผาในแปลงปลูก

แนวทางที่ 2 หน่วยงานภาครัฐเร่งประชาสัมพันธ์นโยบายและระเบียบห้ามเผาแปลงข้าวโพดเลี้ยงสัตว์กับเกษตรกร

แนวทางที่ 3 หน่วยงานภาครัฐช่วยเหลือลดค่าใช้จ่ายในการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรให้แก่เกษตรกรในรูปแบบของเงินทุนหรือโครงการช่วยเหลือต่าง ๆ ให้ครอบคลุมทั่วถึง

แนวทางที่ 4 โรงงานอาหารสัตว์จัดทำระบบตรวจสอบย้อนกลับให้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางที่ 5 โรงงานอาหารสัตว์เพิ่มส่วนต่างของราคาให้กับผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากพื้นที่ที่ไม่เผาในแปลงปลูก

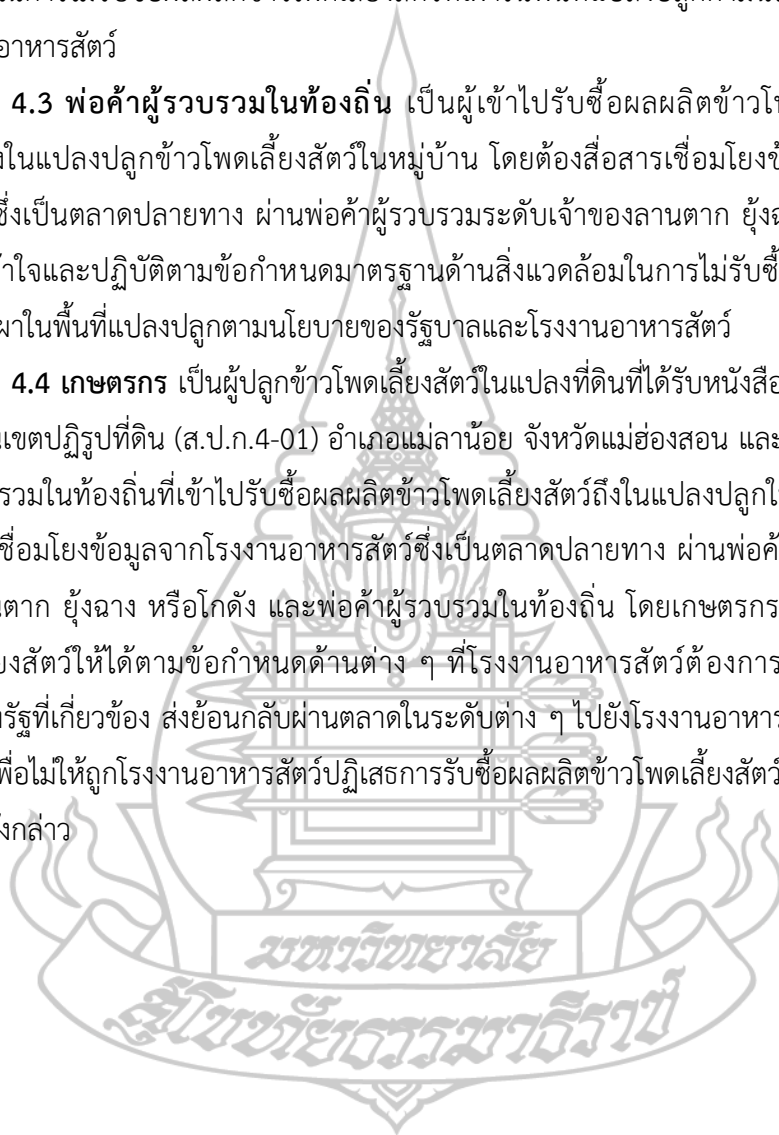
แนวทางที่ 6 โรงงานอาหารสัตว์สื่อสารประเด็นไม่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากพื้นที่ที่มีการเผาแปลงปลูก ผ่านพ่อค้าผู้รวบรวมระดับเจ้าของลานตาก ยุ้งฉาง หรือโกดัง พ่อค้าผู้รวบรวมในท้องถิ่น ไปยังเกษตรกรให้เกิดการรับรู้อย่างจริงจังและกว้างขวาง

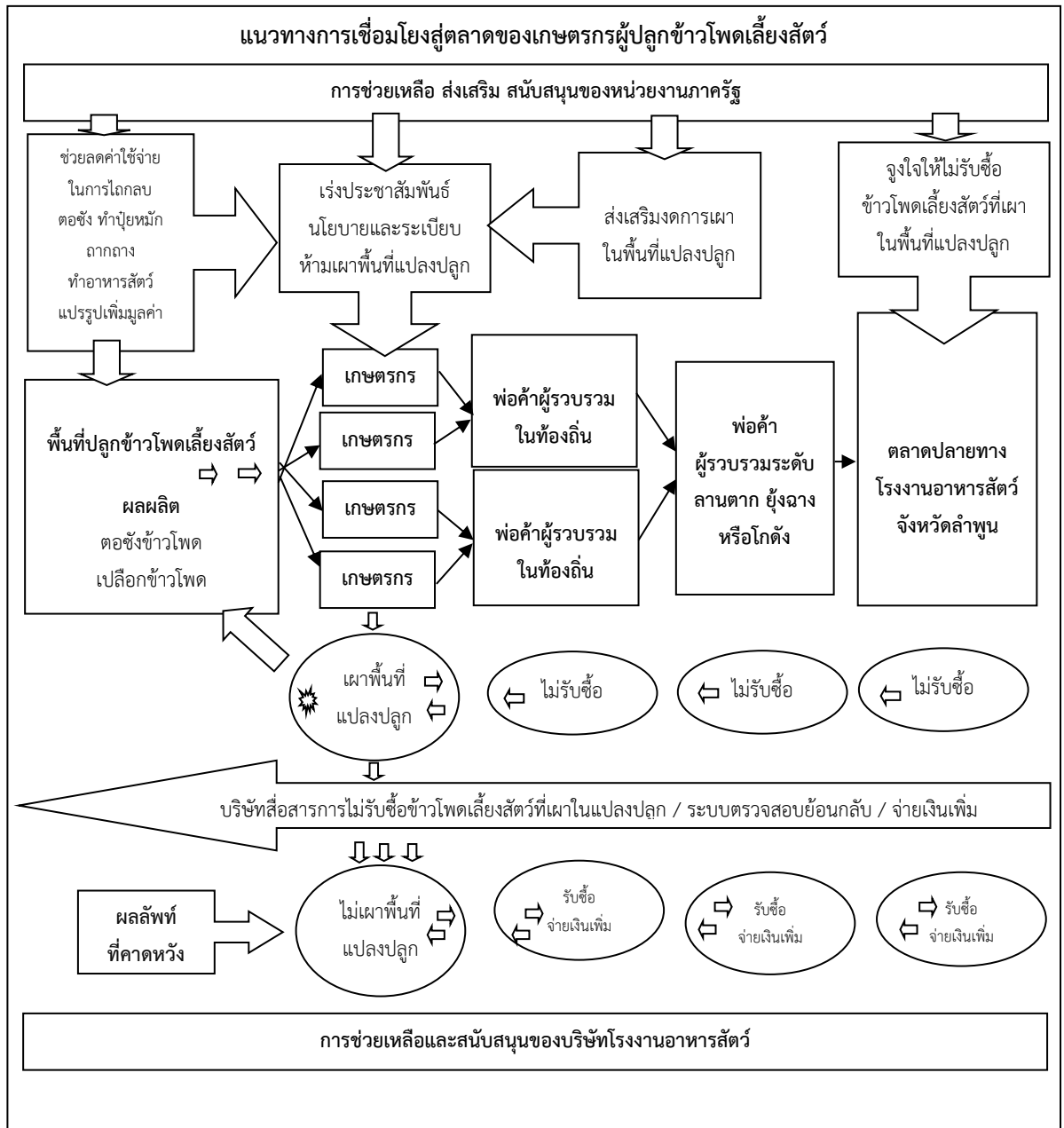
แนวทางที่ 7 หน่วยงานของรัฐส่งเสริมงดการเผาพื้นที่แปลงปลูก เช่น การไถกลบตอซัง การทำปุ๋ยหมัก อาหารโคกระบือ และการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

4.2 พ่อค้าผู้รวบรวมระดับเจ้าของลานตาก ยุงฉาง หรือโกดัง เป็นผู้รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มาจากพ่อค้าผู้รวบรวมในท้องถิ่น โดยต้องสื่อสารเชื่อมโยงข้อมูลจากโรงงานอาหารสัตว์ซึ่งเป็นตลาดปลายทางไปยังพ่อค้าผู้รวบรวมในท้องถิ่น ให้เข้าใจถึงข้อกำหนดมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมในการไม่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เผาในพื้นที่แปลงปลูกตามนโยบายของรัฐบาลและโรงงานอาหารสัตว์

4.3 พ่อค้าผู้รวบรวมในท้องถิ่น เป็นผู้เข้าไปรับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากเกษตรกรถึงในแปลงปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในหมู่บ้าน โดยต้องสื่อสารเชื่อมโยงข้อมูลจากโรงงานอาหารสัตว์ซึ่งเป็นตลาดปลายทาง ผ่านพ่อค้าผู้รวบรวมระดับเจ้าของลานตาก ยุงฉาง หรือโกดัง ให้เกษตรกรเข้าใจและปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมในการไม่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เผาในพื้นที่แปลงปลูกตามนโยบายของรัฐบาลและโรงงานอาหารสัตว์

4.4 เกษตรกร เป็นผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในแปลงที่ดินที่ได้รับหนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.4-01) อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน และขายผลผลิตให้แก่พ่อค้าผู้รวบรวมในท้องถิ่นที่เข้าไปรับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ถึงในแปลงปลูกในหมู่บ้าน โดยรับการสื่อสารเชื่อมโยงข้อมูลจากโรงงานอาหารสัตว์ซึ่งเป็นตลาดปลายทาง ผ่านพ่อค้าผู้รวบรวมระดับเจ้าของลานตาก ยุงฉาง หรือโกดัง และพ่อค้าผู้รวบรวมในท้องถิ่น โดยเกษตรกรมีหน้าที่ต้องผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้ได้ตามข้อกำหนดด้านต่าง ๆ ที่โรงงานอาหารสัตว์ต้องการ และเป็นไปตามนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้อง ส่งย้อนกลับผ่านตลาดในระดับต่าง ๆ ไปยังโรงงานอาหารสัตว์ซึ่งเป็นตลาดปลายทาง เพื่อไม่ให้ถูกโรงงานอาหารสัตว์ปฏิเสธการรับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ตามนโยบายและข้อกำหนดดังกล่าว

ภาพที่ 4.1 แนวทางการเชื่อมโยงสู่ตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์กลุ่มตัวอย่าง

จากการสำรวจกับเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างพบว่า เกษตรกรไม่ได้รับแจ้งข้อกำหนดการไม่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีการเผาในพื้นที่แปลงปลูก และการเพิ่มราคาให้กับผลผลิตที่ไม่มีการเผาในพื้นที่แปลงปลูก และผลการสัมภาษณ์ผู้แทนบริษัทผู้รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์พบว่า มีทั้งบริษัทที่ประกาศและไม่ประกาศนโยบายการไม่รับซื้อผลผลิตที่เผาในพื้นที่แปลงปลูก บริษัทที่มีและไม่มีระบบตรวจสอบย้อนกลับ ทำให้เห็นได้ว่าการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้จากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์โดยไม่เผาในพื้นที่แปลงปลูก ยังไม่สามารถเชื่อมโยงสู่ตลาดเพื่อให้เกษตรกรได้รับผลโดยตรง ในการรับซื้อหรือไม่รับซื้อ และการเพิ่มราคาผลผลิตเพื่อชดเชยต้นทุนค่าจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ที่เพิ่มขึ้น ผู้วิจัยจึงเสนอแนวทางการเชื่อมโยงสู่ตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ดังภาพที่ 8 ข้างบนนี้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

รายงานการศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อการเชื่อมโยงสู่ตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในบทนี้จะกล่าวถึงสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อการเชื่อมโยงสู่ตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน (2) ศึกษาการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน และ (3) จัดทำแนวทางการเชื่อมโยงสู่ตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ (1) การวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และ (2) การวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ปรากฏผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า (1) เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง (2) มีอายุเฉลี่ย 59.32 ปี (3) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (4) มีสมาชิกครัวเรือนเฉลี่ย 3.66 คน (5) มีรายได้หลักจากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (6) มีเนื้อที่ปลูกเฉลี่ย 4.92 ไร่/คน (7) ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ปีละ 1 ครั้ง (8) ผลผลิตเฉลี่ย 5.05 ตัน/ปี หรือ 1.02 ตัน/ไร่/ปี (9) มีรายได้จากการขายผลผลิตได้เฉลี่ย 32,421.05 บาท/ปี หรือ 6,589.64 บาท/ไร่/ปี (10) ขายผลผลิตให้แก่พ่อค้าผู้รวบรวมในท้องถิ่น (11) ได้ราคาตามมาตรฐานคุณภาพของผลผลิต และ (12) ผู้รับซื้อไม่ได้แจ้งเงื่อนไขการไม่รับซื้อผลผลิตที่มีการเผาในพื้นที่แปลงปลูกให้กลุ่มตัวอย่างทราบ

1.2 ผลการศึกษาการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้จากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า (1) จัดการเศษวัสดุเหลือใช้โดยการเผาทำลาย ไถกลบ และใช้เป็นอาหารสัตว์ (2) ใช้แรงงานในครัวเรือน เงินทุนของตนเอง และเครื่องจักรกล/เครื่องมือ/อุปกรณ์ของตนเอง (3) ผู้รับซื้อไม่ได้แจ้งเงื่อนไขการให้ราคาเพิ่มกรณีไม่เผาในพื้นที่แปลงปลูกให้กลุ่มตัวอย่างทราบ และกลุ่มตัวอย่างมีความ

คิดเห็นในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง กับประเด็น (1) การเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรทำให้เกิดหมอกควันและฝุ่นละออง (2) หมอกควันและฝุ่นละอองจากการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรทำให้อากาศเสีย (3) หมอกควันและฝุ่นละอองจากการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมีผลเสียต่อสุขภาพ (4) ภาครัฐควรเร่งให้ลดการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร (5) การไถกลบตอซังข้าวโพดเพื่อลดการเผาในที่โล่ง (6) การนำตอซังและเปลือกข้าวโพดไปทำปุ๋ยหมัก (7) การนำตอซังและเปลือกข้าวโพดไปเป็นอาหารโค และระดับเห็นด้วย กับประเด็นโรงงานอาหารสัตว์ไม่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีการเผาในพื้นที่แปลงปลูก

ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างต้องการความช่วยเหลือในด้าน (1) เงินทุน (2) เครื่องมือ/เครื่องจักร/อุปกรณ์ (3) ความรู้/เทคโนโลยี (4) การไถกลบตอซัง และ (5) การเพิ่มราคาผลผลิต โดยมีปัญหาอุปสรรคในเรื่อง (1) สภาพพื้นที่ลาดชัน (2) ระยะเวลาในการให้เผาน้อย และมีข้อเสนอแนะให้ภาครัฐดำเนินการ (1) โครงการไถกลบตอซัง และ (2) เพิ่มราคาผลผลิต

นอกจากนี้ จากผลการสัมภาษณ์ผู้แทนบริษัทผู้รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในจังหวัดลำพูน จำนวน 2 ราย พบว่ามีทั้งบริษัทที่ประกาศและไม่ประกาศนโยบายการไม่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เผาในพื้นที่แปลงปลูก บริษัทที่มีและไม่มีระบบตรวจสอบย้อนกลับ และยังไม่ปรากฏผลการใช้นโยบายดังกล่าวในระดับปฏิบัติอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมของบริษัท ซึ่งอาจสรุปได้ว่าการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้จากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เผาในพื้นที่แปลงปลูก ยังไม่สามารถเชื่อมโยงสู่ตลาดเพื่อให้เกษตรกรได้รับผลโดยตรง ในการรับซื้อหรือไม่รับซื้อ และการเพิ่มราคาผลผลิตเพื่อชดเชยต้นทุนค่าจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ที่เพิ่มขึ้น

1.3 ผลการจัดทำแนวทางการเชื่อมโยงสู่ตลาด ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 7 แนวทาง ได้แก่ (1) หน่วยงานภาครัฐใช้มาตรการจูงใจให้โรงงานอาหารสัตว์ประกาศใช้นโยบายไม่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีการเผาในพื้นที่แปลงปลูก (2) หน่วยงานภาครัฐเร่งประชาสัมพันธ์นโยบายและระเบียบห้ามเผาแปลงข้าวโพดเลี้ยงสัตว์กับเกษตรกร (3) หน่วยงานภาครัฐช่วยเหลือลดค่าใช้จ่ายในการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรให้แก่เกษตรกรในรูปแบบของเงินทุนหรือโครงการช่วยเหลือต่าง ๆ ให้ครอบคลุมทั่วถึง (4) โรงงานอาหารสัตว์จัดทำระบบตรวจสอบย้อนกลับให้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (5) โรงงานอาหารสัตว์เพิ่มส่วนต่างของราคาให้กับผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากพื้นที่ที่ไม่เผาในพื้นที่แปลงปลูก (6) โรงงานอาหารสัตว์สื่อสารประเด็นไม่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากพื้นที่ที่มีการเผาในพื้นที่แปลงปลูก ผ่านพ่อค้าผู้รวบรวมระดับเจ้าของลานตาก ยุงฉาง หรือโกดัง พ่อค้าผู้รวบรวมในท้องถิ่นไปยังเกษตรกรให้เกิดการรับรู้อย่างจริงจังและกว้างขวาง และ (7) หน่วยงานของรัฐส่งเสริมลดการเผาในพื้นที่แปลงปลูก เช่น การรณรงค์ การอบรม การไถกลบตอซัง การทำปุ๋ยหมัก

การทำอาหารหมักสำหรับโคและกระบือ และการแปรรูปเป็นผลผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

2. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่องการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อการเชื่อมโยงสู่ตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน สามารถอภิปรายผลการศึกษา ดังนี้

2.1 จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างชายผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้แก่พ่อค้าผู้รวบรวมในท้องถิ่น และมีตลาดปลายทางอยู่ที่จังหวัดลำพูนและจังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้รับซื้อไม่ได้แจ้งเงื่อนไขการไม่รับซื้อผลผลิตที่มีการเผาในพื้นที่แปลงปลูกและการเพิ่มราคาผลผลิตให้กับผลผลิตที่ไม่มีการเผาในพื้นที่แปลงปลูกให้กลุ่มตัวอย่างทราบ และกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่มีผลกระทบต่อคุณภาพอากาศและสุขภาพ และการไม่เผาในที่โล่ง โดยกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อประเด็นการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรโดยไม่เผาในที่โล่ง ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 7 ประเด็น และระดับเห็นด้วย จำนวน 1 ประเด็น

ทั้งนี้ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเป็นประจำทุกปี และได้รับความรู้จากการช่วยเหลือ แนะนำ อบรม ส่งเสริม อบรม และประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานราชการในพื้นที่ เช่น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของกรมพัฒนาที่ดิน การทำอาหารหมักจากเปลือกข้าวโพดสำหรับโคและกระบือของกรมปศุสัตว์ และการอบรมเพื่อลดการเผาในที่โล่งของกรมส่งเสริมการเกษตร และ ส.ป.ก. เป็นต้น

ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การจัดการตอซังข้าวโพดหลังการเก็บเกี่ยวของเกษตรกร กรณีศึกษาตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ของสารินี สอนจันทร์ และคณะ (2563) ที่พบว่าเกษตรกรทราบว่าการเผาตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทำให้เกิดมลพิษและเป็นอันตรายต่อสุขภาพ และงานวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรในตำบลพู่แค อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ของรวีสรานา คีร์รัตน์ (2563) ที่พบว่าเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังการเก็บเกี่ยวอยู่ในระดับมาก

2.2 จากการศึกษาการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ดำเนินการ ดังนี้ (1) จัดการวัชพืชโดยการเผาทำลายและไถกลบ (2) จัดการตอซังข้าวโพดโดยการเผาทำลายและไถกลบ และ (3) จัดการเปลือกข้าวโพดโดยการเผาทำลายและใช้เป็นอาหารสัตว์ โดยมีความต้องการและปัญหา/อุปสรรค ที่ให้ภาครัฐช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุน

ได้แก่ ด้านเงินทุน เครื่องมือ/เครื่องจักร/อุปกรณ์ ความรู้/เทคโนโลยี การไกล่เกลี่ยต่อชั่ง และการเพิ่มราคาผลผลิต

ทั้งนี้ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิธีการเผาทำลายเห็นว่า สามารถทำได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว และใช้ต้นทุนน้อย และมีปัญหา/อุปสรรคในการจัดการโดยวิธีไม่เผาในพื้นที่แปลงปลูก ได้แก่ พื้นที่ที่มีความลาดชัน เพิ่มต้นทุน ค่าเช่า และไม่ได้ราคาผลผลิตเพิ่ม ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิธีการไกล่เกลี่ย เนื่องจากพื้นที่ไม่ลาดชันมากและมีรถแทรกเตอร์ขนาดเล็กของตนเองหรือว่าจ้างรถแทรกเตอร์ขนาดเล็กของผู้อื่น รวมทั้งเข้าร่วมโครงการไกล่เกลี่ยต่อชั่งของกรมพัฒนาที่ดิน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เปลือกข้าวโพดเป็นอาหารสัตว์ เนื่องจากปกติใช้เปลือกข้าวโพดเป็นอาหารของโคและกระบืออยู่แล้ว และกรมปศุสัตว์ได้ส่งเสริมให้เกษตรกรทำอาหารหมักจากเปลือกข้าวโพดสำหรับโคและกระบือ

ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับข้อมูลของสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) หรือ GISDA ที่พบว่าในระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 31 พฤษภาคม 2566 ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีพื้นที่เผาไหม้ จำนวน 922,411 ไร่ โดยเป็นพื้นที่เกษตร 9,267 ไร่ และในเขตปฏิรูปที่ดิน 1,912 ไร่ และสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การจัดการต่อชั่งข้าวโพดหลังการเก็บเกี่ยวของเกษตรกร กรณีศึกษาตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ของสารินี สอนจันทร์ และคณะ (2563) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างจัดการต่อชั่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยการเผาและไกล่เกลี่ยต่อชั่งหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต ร้อยละ 48.70 นอกจากนี้สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องต้นทุนและผลตอบแทนของผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในอำเภอสองแคว จังหวัดน่าน ของกฤติวิชญ์ สุขอึ้ง และธัญญรัตน์ ไชยปิง (2564) ที่พบว่าผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับ 10,599.94 บาท/ไร่ หักต้นทุน 6,850.96 บาท/ไร่ เหลือกำไรสุทธิ 3,748.98 บาท/ไร่ ซึ่งเป็นผลตอบแทนที่ค่อนข้างต่ำ และทำให้เกษตรกรไม่มีเงินทุนเพียงพอที่จะจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรโดยวิธีอื่นที่ไม่เผาในพื้นที่แปลงปลูก

2.3 จากการศึกษาแนวทางการเชื่อมโยงสู่ตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้จากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์โดยการไม่เผาในพื้นที่แปลงปลูก ยังไม่สามารถเชื่อมโยงสู่ตลาดเพื่อให้เกษตรกรได้รับผลโดยตรง ทั้งในประเด็นการรับซื้อหรือไม่รับซื้อ และการเพิ่มราคาผลผลิตมาชดเชยต้นทุนค่าจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ที่เพิ่มขึ้น เพื่อจูงใจให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เลิกการเผาในพื้นที่แปลงปลูกได้ในที่สุด

ทั้งนี้ เนื่องจากผู้รับซื้อไม่แจ้งเงื่อนไขการไม่รับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีการเผาในพื้นที่แปลงปลูก และการเพิ่มราคาผลผลิตให้กับผลผลิตที่ไม่เผาในพื้นที่แปลงปลูกให้กลุ่มตัวอย่างทราบ อีกทั้งจากผลการสัมภาษณ์ผู้แทนของบริษัทผู้รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในจังหวัดลำพูน 2 ราย พบว่ามีทั้งบริษัทที่ประกาศและไม่ประกาศนโยบายการไม่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เผาในพื้นที่

แปลงปลูก บริษัทที่มีและไม่มีระบบตรวจสอบย้อนกลับ และยังไม่ปรากฏผลการใช้นโยบายดังกล่าวของบริษัทในระดับปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

ผู้วิจัยจึงได้จัดทำแนวทางการเชื่อมโยงสู่ตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการผลักดันแนวทางดังกล่าวระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ผู้รับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โรงงานอาหารสัตว์ และเกษตรกร ดังนี้

แนวทางที่ 1 หน่วยงานภาครัฐใช้มาตรการจูงใจให้โรงงานอาหารสัตว์ประกาศใช้นโยบายไม่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีการเผาในพื้นที่แปลงปลูก

เนื่องจากต้องการให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามามีบทบาทในการจูงใจให้โรงงานอาหารสัตว์ประกาศใช้นโยบายไม่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากพื้นที่ที่มีการเผาในแปลงปลูกอย่างจริงจัง

แนวทางนี้สอดคล้องกับนโยบายของบริษัท ซีพีเอฟ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) ที่จัดทำโครงการไม่เผา ไม่เผา เราซื้อ และนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ได้จัดทำแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่เกษตรกรรม ปี 2565/66 ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติ

แนวทางที่ 2 หน่วยงานภาครัฐเร่งประชาสัมพันธ์นโยบายและระเบียบห้ามเผาแปลงข้าวโพดเลี้ยงสัตว์กับเกษตรกร

เนื่องจากต้องการให้หน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์นโยบายและระเบียบห้ามเผาแปลงข้าวโพดเลี้ยงสัตว์กับเกษตรกร เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกษตรกรถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย

แนวทางนี้สอดคล้องกับแนวทางของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่เกษตรกรรม ปี 2565/66

แนวทางที่ 3 หน่วยงานภาครัฐช่วยเหลือลดค่าใช้จ่ายในการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรให้แก่เกษตรกรในรูปของเงินทุนหรือโครงการช่วยเหลือต่าง ๆ ให้ครอบคลุมทั่วถึง

เนื่องจากต้องการให้หน่วยงานภาครัฐมีส่วนช่วยลดต้นทุนการผลิตให้แก่เกษตรกรให้ครอบคลุมทั่วถึง

แนวทางนี้สอดคล้องกับโครงการไกลบตอซังของกรมพัฒนาที่ดิน และการทำอาหารหมักจากเปลือกข้าวโพดสำหรับโคและกระบือของกรมปศุสัตว์

แนวทางที่ 4 โรงงานอาหารสัตว์จัดทำระบบตรวจสอบย้อนกลับให้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เนื่องจากต้องการให้โรงงานอาหารสัตว์และบริษัทผู้รับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทุกรายมีระบบตรวจสอบย้อนกลับที่สามารถใช้งานได้จริงในทางปฏิบัติ

แนวทางนี้สอดคล้องกับนโยบายของบริษัท ซีพีเอฟ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) ที่จัดทำโครงการไม่เผา ไม่เผา เราซื้อ

แนวทางที่ 5 โรงงานอาหารสัตว์เพิ่มส่วนต่างของราคาให้กับผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากพื้นที่ที่ไม่เผาในแปลงปลูก

เนื่องจากต้องการให้บริษัทซึ่งได้รับผลกำไรจากธุรกิจอาหารสัตว์ได้แบ่งปันผลกำไรคืนสู่เกษตรกรที่ผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์โดยใส่ใจสิ่งแวดล้อม

แนวทางนี้สอดคล้องกับนโยบายของบริษัท ซีพีเอฟ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) ที่จัดทำโครงการไม่เผา ไม่เผา เราซื้อ

แนวทางที่ 6 โรงงานอาหารสัตว์สื่อสารประเด็นไม่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากพื้นที่ที่มีการเผาแปลงปลูก ผ่านพ่อค้าผู้รวบรวมระดับเจ้าของลานตาก ยุ้งฉาง หรือโกดัง พ่อค้าผู้รวบรวมในท้องถิ่น ไปยังเกษตรกรให้เกิดการรับรู้อย่างจริงจังและกว้างขวาง

เนื่องจากโรงงานอาหารสัตว์มีเครือข่ายตลาดมาก ทำให้สามารถสื่อสารประเด็นการไม่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากพื้นที่ที่มีการเผาแปลงปลูกไปยังเกษตรกรได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง

แนวทางนี้สอดคล้องกับนโยบายของบริษัท ซีพีเอฟ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) ที่จัดทำโครงการไม่เผา ไม่เผา เราซื้อ และนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ได้จัดทำแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่เกษตรกรรม ปี 2565/66 ใหหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติ

แนวทางที่ 7 หน่วยงานของรัฐส่งเสริมงดการเผาพื้นที่แปลงปลูก เช่น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทการทำปุ๋ยหมัก อาหารโคกระบือ และการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

เนื่องจากเกษตรกรยังมีความต้องการ และปัญหา/อุปสรรคที่ต้องการให้ภาครัฐช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุน ได้แก่ ต้องการความช่วยเหลือในด้านเงินทุน เครื่องมือ/เครื่องจักร/อุปกรณ์ความรู้/เทคโนโลยี การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และการเพิ่มราคาผลผลิต

แนวทางนี้สอดคล้องกับแนวทางของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่เกษตรกรรม ปี 2565/66 โดยการสร้างการรับรู้แก่เกษตรกร เช่น การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ จัดกิจกรรมรณรงค์การหยุดเผาในพื้นที่เกษตรกรรม ส่งเสริมการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร โดยการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน โครงการเฝ้าระวังการเผาซากพืช วัชพืช และวัสดุทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน และโครงการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในเขตปฏิรูปที่ดิน

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อการเชื่อมโยงสู่ตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในเขตปฏิรูปที่ดิน อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคเอกชน เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับภาครัฐ

3.1.1 หน่วยงานภาครัฐใช้มาตรการจูงใจให้โรงงานอาหารสัตว์ประกาศใช้นโยบายไม่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากพื้นที่ที่มีการเผาในแปลงปลูก

3.1.2 หน่วยงานภาครัฐเร่งประชาสัมพันธ์นโยบายและระเบียบห้ามเผาแปลงข้าวโพดเลี้ยงสัตว์กับเกษตรกร รวมทั้งใช้มาตรการรณรงค์และจูงใจให้เกษตรกรไม่เผาพื้นที่แปลงปลูก เพื่อให้เลิกการเผาไปในที่สุด

3.3.3 หน่วยงานภาครัฐร่วมกับโรงงานอาหารสัตว์สื่อสารประเด็นไม่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากแปลงปลูกที่มีการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรไปยังพ่อค้าผู้รวบรวมระดับเจ้าของลานตาก ยุ้งฉาง หรือโกดัง พ่อค้าผู้รวบรวมในท้องถิ่น และเกษตรกร ให้เกิดการรับรู้อย่างจริงจังและกว้างขวาง

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับภาคเอกชน

3.2.1 โรงงานอาหารสัตว์ร่วมกับภาครัฐสื่อสารประเด็นไม่รับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากแปลงปลูกที่มีการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรไปยังพ่อค้าผู้รวบรวมระดับเจ้าของลานตาก ยุ้งฉาง หรือโกดัง พ่อค้าผู้รวบรวมในท้องถิ่น และเกษตรกร ให้เกิดการรับรู้อย่างจริงจังและกว้างขวาง

3.2.2 โรงงานอาหารสัตว์ต้องจัดทำระบบตรวจสอบย้อนกลับวัตถุดิบข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ตั้งแต่ปลายทางถึงต้นทางให้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2.3 โรงงานอาหารสัตว์ควรเพิ่มส่วนต่างของราคาให้กับผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ไม่เผาพื้นที่แปลงปลูก

3.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

3.3.1 การศึกษาความคุ้มค่าในการแปรรูปเศษวัสดุเหลือใช้จากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

3.3.2 การศึกษาต้นทุนในการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้จากการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2565, 29 ธันวาคม). แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่เกษตรกรรม ปี 2565/66. เข้าถึงได้จาก สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสงขลา: <https://www.opsmoac.go.th/songkhla-dwl-preview-442991791955>
- กริช สุริยะชัยพันธ์ และรุจน์ ศิริสัญลักษณ์. (2560, 1 มกราคม). งานวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมเกษตรกรให้ขนส่งชีวมวลข้าวโพดเพื่อแปรรูป ตำบลแม่นาจร อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. เข้าถึงได้จาก มหาวิทยาลัยเชียงใหม่: <https://web.agri.cmu.ac.th/>
- กฤตวิษณุ สุขอึ้ง และธัญญรัตน์ ไชยปิง. (2564, 8 ธันวาคม). งานวิจัยเรื่องต้นทุนและผลตอบแทนของผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในอำเภอสองแคว จังหวัดน่าน. เข้าถึงได้จาก วารสารการวิจัยกาสะลองคำ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย: <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/ksk/article/view/248901>
- กรมควบคุมมลพิษ. (2566, 24 สิงหาคม). รายงานสถานการณ์มลพิษทางอากาศของประเทศไทย ปี 2565. เข้าถึงได้จาก กรมควบคุมมลพิษ: <https://www.pcd.go.th/publication/30311/>
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2566, 18 ธันวาคม). 9 ทางเลือกการจัดการเศษวัสดุทางการเกษตร. เข้าถึงได้จาก ศูนย์วิทยบริการเพื่อส่งเสริมการเกษตร: <https://esc.doae.go.th>
- จังหวัดแม่ฮ่องสอน. (2567, 3 พฤษภาคม). ข้อมูลอำเภอแม่ลาน้อย. เข้าถึงได้จาก จังหวัดแม่ฮ่องสอน: <https://www.maehongson.go.th/new/mae-la-noi/>
- บริษัท เจียวกอภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน). (2567, 26 มีนาคม). ข้าวซีพีเอฟ รณรงค์หยุดเผา. เข้าถึงได้จาก บริษัท เจียวกอภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน): www.cpfworldwide.com/th/
- บริษัท ซีพีเอฟ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน). (2567, 5 พฤศจิกายน). ราคาวัตถุดิบข้าวโพดเมล็ด. เข้าถึงได้จาก บริษัท ซีพีเอฟ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน): <https://www.cpffeed.com/material4/>
- วริสรา นาศิริรัตน์. (2564, 20 สิงหาคม). งานวิจัยเรื่องการส่งเสริมการจัดการตอซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร ในตำบลพุดแค อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี. เข้าถึงได้จาก คลังปัญญา มสธ.: <https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/11607>

- วาสนา พ่วงพรพิทักษ์ และวนิดา บุญโถม. (2565, 7 ตุลาคม). งานวิจัยเรื่องการศึกษากระบวนการจัดการห่วงโซ่อุปทานข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในจังหวัดขอนแก่น. เข้าถึงได้จาก วารสารวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม: <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMSNPRU/article/view/265466>
- สามารถ ใจเตี้ย. (2564, 28 สิงหาคม). งานวิจัยเรื่องการใช้ประโยชน์วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของเกษตรกรในเขตเทศบาลตำบลชีเหล็ก อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่. เข้าถึงได้จาก วารสารการวิจัยและส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้: <https://li01.tci-thaijo.org/index.php/MJUJN/article/view/234955>
- สาริณี สอนจันทร์ . (2561, 30 ตุลาคม). งานวิจัยเรื่องการจัดการต่อซังข้าวโพดหลังการเก็บเกี่ยวของเกษตรกร กรณีศึกษาตำบลธารเกษม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี. เข้าถึงได้จาก คลังปัญญา มสธ.: <https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/1559?mode=full>
- สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. (2566, 10 สิงหาคม). กิจกรรม ถอดบทเรียนโครงการเฝ้าระวังการเผาซากพืช วัชพืช และเศษวัสดุทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินภาคเหนือ เข้าถึงได้จาก สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม: <https://alro.go.th/th/alro/news-activity/article-category-1-4/alro-1691475492?id=232991>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ที่ 1 เชียงใหม่. (2566, 5 ตุลาคม). สถานการณ์การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของ 6 จังหวัดภาคเหนือตอนบน. เข้าถึงได้จาก สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร: <https://www.oae.go.th/view/1/ข้อมูลเศรษฐกิจการเกษตร/TH-TH>
- สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. (2561, 18 กุมภาพันธ์). งานวิจัยเรื่องการศึกษาศักยภาพเศรษฐกิจสินค้าเกษตรเพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน กรณีศึกษา : ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์. เข้าถึงได้จาก สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร: <https://www.oae.go.th/view/1/ด้านวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร/TH-TH/?page977=6>

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อสกุล	นายศุภชัย สงชู
วัน เดือน ปี เกิด	4 เมษายน 2512
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง
ที่อยู่ปัจจุบัน	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดพิจิตร จังหวัดพิจิตร
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรีส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์บัณฑิต มสธ. พ.ศ. 2537 ปริญญาตรีนิติศาสตร์บัณฑิต มสธ. พ.ศ. 2544 เนติบัณฑิตไทย สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งนิติบัณฑิตยสภา พ.ศ. 2551
ประวัติการทำงาน	ตำแหน่ง ปฏิรูปที่ดินจังหวัดแม่ฮ่องสอน พ.ศ. 2563 – 2566 ตำแหน่ง ปฏิรูปที่ดินจังหวัดพิจิตร พ.ศ. 2567 - ปัจจุบัน

